

LAISVĖ

Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second-class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY

Savaitinis
Jungtinėse Valstijose \$12.00
Kanadoje \$15.00
Kitur užsienyje \$15.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 8

PENKTADIENIS, VASARIO [FEBRUARY] 25, 1983

OZONE PARK, N. Y. 11417

72-IEJI METAI

KRISLAI

Kansas universiteto atletai kviečia tarybinius atletus varžyboms
Remia Britanijos moterų taikos aktyvistės
Nacis Mengele slapstosi Floridoje
Amerikos fizikų draugija pasisako prieš atominį karą
Baigiame vajų

IEVA MIZARIENĖ

Kansas universiteto studentai pakvietė tarybinius atletus dalyvauti jų sporto rungtybėse įvyksiančiose balandžio 20-23 dienomis.

Studentų grupė, pasivadinti "Susivieniję už taiką atletai" per Tarybų Sąjungos ambasadorių A. F. Dobrynin Washingtono pasiuntė kvietimą Tarybų Sąjungos sporto vadovams.

Senatoriai Robert Dole ir Nancy Kassebaum, taip pat Kansas gubernatoriaus John Carlin taip pat pasiuntė ambasadoriui Dobryninui laiškus užgirdami Kansas universiteto studentų sumanymą. Abu senatoriai atstovauja Kansas valstijai Senate.

Danijoj ir Švedijoj Moterys už Taiką kėlė protesto demonstracijas prieš areštus ir teisinius procesus Britanijos moterų aktyvistė už taiką. Moterys buvo suimtos už protestavimą prieš įsteigimą JAV ginklų bazės Greenham Common, Anglijoje.

Kopenhagoje Moterų Taikos judėjimas 24 valandų budėjo protestui prie Anglijos ambasados. Stockholm, Švedijoj, Moterys už Taiką protestus kėlė prie Anglijos ambasados, duodamos įžadą palaikyti solidarumą su Britanijos moterimis kovojančioms už taiką.

Ispanijos EFE žinių agentūra pranešė, kad Josef Mengele per paskutiniuosius 15 metų gyvena Floridoje. Mengele buvo žinomas kaip "mirties angelas", nacių Auschwitzo koncentracijos stovykloje.

Mengele, gydytojas, kaltinamas už užmušimą 150,000 žmonių, jų tarpe ir vaikų. Pirmiau buvo manoma, kad jis slapstosi Paragvajuje, Pietų Amerikoje.

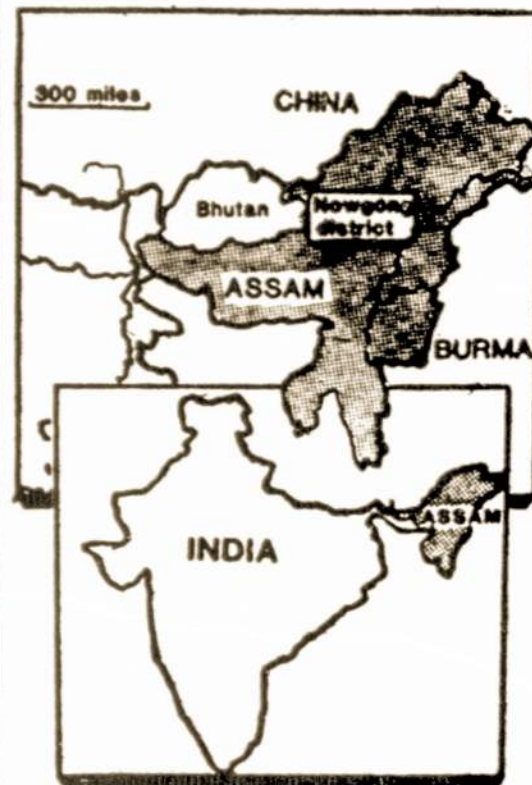
Pranešimas apie Mengeles gyvenvietę sužinotas po to kai buvo iškeltos žinios apie nacių kriminalistų apsaugą CIA, kaip tai Klaus Barbie, žinomo gestapo "Lyono skerdiko", kuris dabar iš Bolivijos ištremtas į Prancūziją.

Amerikos fizikų draugija, turinti 32,000 narių, kreipėsi į prezidentą Reagan, JAV kongresą ir Tarybų Sąjungą visiems laikams visame pasaulyje baigti atominį ginklų varžybą.

Priimtoje rezoliucijoje draugija sako kad šių žingsnių imtisi tikslu matomo "negrindėtos grėsmės žmonijai nuo atominio karo" pavojaus.

Daktaras Robert Marshak, Virginijos politinės ir Valstijos universitetų draugijos prezidentas ir profesorius, pareiškė, kad Jungtinių Amerikos Valstijų fizikai veiks su fizikais visame pa-

Žuvo 600 bengaliečių Indijoje

Assam valstybė, kur įvyko bengaliečių skerdynės.

New Delhi. — Press Trust of India pranešimu, pereitą savaitę Hindu genties būriai kirviais, ietimis ir strėlėmis nužudė apie 600 bengaliečių, gyvenusių Assam valstybėje, netoli nuo Nelli srities, esančios ir pietus nuo Brahmaputros upės. Šie bengaliečiai, kurie yra muzulmonai, čia gyveno nuo to laiko, kai jie pasitraukė iš Bangladesho, kada ten vyko kovos su Pakistanu.

Nužudytųjų tarpe daugiausia vaikai, moterys ir seneliai, nes kiti, kas buvo greitesni, spėjo pabėgti nuo ištusių vietinių Hindu genties gyventojų, kurie žudė ir degino.

Neramumai čia vyksta jau ilgesnį laiką, nes vietiniai Hindu gyventojai priešingi bengaliečių buvimui, o dabar dar labiau susierzino, kai buvo paskelbti rinkimai. Hindu nenori, kad juose dalyvautų, anot jų, nelegaliai čia gyvenantys bengaliečiai.

Indijos premjerė Indira Gandhi malūnsparniu buvo atskridusi susipažinti su padėtimi ir kaltino studentus, kad jie sukurstė Hindu genties žmones prieš bengaliečius.

Abu Dhabi. — Britanijai, Norvegijai ir Nigerijai numušus naftos kainas, sudod ir arabų pasaulis. Naftą eksportuojančiųjų šalių atstovai ieško priemonių prisitaikyti prie padėties ir nori dar labiau numušti kainas, o Alžirija kviečia prie pasitarimo kainų karui sulaukyti. Britanija ir Norvegija už savo naftą ims \$30.50 už statinę, numušusios kainą trim doleriais, o Nigerija ims \$30, numušusi kainą \$5.5. Esama skirtingų nuomonių dėl to, kaip visi tai atsilieps į pasaulio ekonominę padėtį.

Manila. — Filipinų prezidentas Marcos paskyrė savo ministrą pirmininką Cesar Virata būti savo įpėdiniu, jei kas nors atsitiktų jam pačiam. Virata, kuris kartu eina finansų ministro pareigas, vadovauja 10-ies asmenų komisijai, valdančiai kraštą.

saulėje, ragindamas baigti atominio karo pavojų.

Baigiantis šiam mėnesiui baigiamas ir "Laisvės" vajus. Kontestantų laimėjimus neužilgo paskelbsime. Širdingai dėkojame visiems prisidėjusiems prie vajaus.

Tarybų Sąjungos premjeras lankosi Graikijoje

Athens. — Vasario 21 d. čia atvyko keturių dienų oficialaus vizito Tarybų Sąjungos Ministrų Tarybos pirmininkas Nikolaj Tichonov, kurį aerodrome pasitiko Graikijos premjeras Andreas Papanandreu. Aerodrome taip pat buvo keletas šimtų komunistų, kurie nešiojo plakatus, sveikinančius atvykusį.

Sis Tichonovo apsilankymas Graikijoje tikrovėje yra atsakomasis vizitas Graikijos vyriausybei, kurios premjeras Constantine Caramanlis Maskvoje lankėsi 1979 m. Bendrai paėmus, tai iš viso pats pirmasis oficialus Tarybų Sąjungos premjero vizitas Graikijoje.

Tichonovas pradžioje turėjo posėdžius su Graikijos premjeru ir jo patarėjais, o po to susitiko su Graikijos komunistų partijos vadu Harilaos Florakis. Jis taip pat padėjo vainiką prie Nežinomojo Kario kapo ir lankė Akropolį.

Tichonovo vizito proga pasirašyta tarpusavio ekonominės programos sutartis 10-ies metų laikotarpiui. Pagal sutartį Graikija Tarybų Sąjungai tiekis mineralus ir žemės ūkio gaminius, o gaus mašinineriją ir pagalbą dujotiekio, ligoninių ir elektros stočių statyboje bei traukinių elektrifikavime.

Susitarime yra planas Graikijoje pastatyti imonai, kuri per metus įstengtų pagaminti Tarybų Sąjungai 600 tūkst. tonų aliuminio oksido, naudojantis tarybine

technologija. Tarybų Sąjungos aliuminio pramonės medžiagos labai reikalingos. Taip pat susitarta ir dėl Tarybų Sąjungos elektros energijos bei natūralių dujų tiekimo Graikijai per Rumuniją ir Bulgariją. Kiti sutarties punktai liečia bendradarbiavimą technologijos, ekonomikos, pramonės ir turizmo srityse.

Tarybų Sąjungos premjero vizito metu Graikija pabrėžė savo nusistatymą dėl nusiginklavimo klausimų ir dėl JAV karinių bazių, kurias ji norėtų pašalinti iš savo teritorijos, bendrame savo plane, siekiant Balkanuose sukurti laisvą zoną nuo branduolinių ginklų.

Graikijos premjeras socialistas Papanandreu, kurio partija atėjo į valdžią 1981 m. spalio mėnesį, yra daug pasidarbavęs, gerinant santykius su Tarybų Sąjunga. Jis vienintelis buvo priešingas Vakarų šalių sankcijoms prieš Tarybų Sąjungą ir Lenkiją, nors ir nepritare karo stovio įvedimui Lenkijoje. Jis susitiko su gen. Jaruzelskiu ir priėmė Lenkijos kvietimą ten apsilankyti.

Premjeras Papanandreu pritaria Tarybų Sąjungos planui dėl branduolinių ginklų sumažinimo Europoje, užgyrė Varšuvos pakto kvietimą pasirašyti nepuolimo sutartį su NATO valstybėmis ir to bloko susitikime Briuselyje buvo vienintelis, nepritaręs JAV planui dėl branduolinių raketų dislokavimo Vakarų Europoje.

Mondale nori būti Amerikos prezidentu

Buvęs viceprezidentas Walter Mondale praneša apie savo norą būti JAV prezidentu.

St. Paul, Minnesota. — Buvęs viceprezidentas Walter F. Mondale vasario 21 d. čia oficialiai paskelbė savo kandidatūrą Amerikos prezidentams.

Stovėdamas prieš Minnesotos legislatorių, šis 55 metų amžiaus demokratų politikierius aiškino: aš turiu patyrimą, aš žinau, kur surasti talentus, aš pažįstu Baltuosius rūmus, aš žinau, kaip sudaryti vyriausybę, aš pažįstu Kongresą, aš žinau, kaip ginti kraštą, aš žinau, kaip siekti taikos, aš žinau, kas mūsų priešai ir kas draugai, aš pažįstu žmones. Ir pabaigai jis pasakė: Aš žinau save: aš esu pasi-

renęs būti Amerikos prezidentu.

Jis tvirtino, kad Amerika vėl vadovaus pasauliui, jei tik pavyks pagerinti švietimą ir ekonominį augimą.

Daugiau kaip tūkstantis jo draugų ir bičiulių jam karštai plojo, jų tarpe buvo ir jo myktojo, senatoriaus Hubert H. Humphrey žmona Muriel. Harris ir Gallup viešosios opinijos tyrimų agentūrų duomenimis, Mondale yra pirmaujantis tarp visų galimų demokratų partijos kandidatų. Jau dabar bent trys iš demokratų yra pasiskelbę kandidatais ir ateinančiuosius JAV prezidentus, jų tarpe ir Ohio senatorius buvęs astronautas Glenn.

Didėja branduolinio karo grėsmė

Geneva. — Čia prasidėjusia Jungtinių Tautų nusiginklavimo komiteto sesija pasveikino JT gen. sekretorius Javier Perez de Cuellar, išpėdamas, kad nauji ir labiau preciziški branduoliniai ginklai didina branduolinio karo grėsmę.

Jis neišmėnėjo tų ginklų vardais, bet manoma, kad turėjęs galvoje tiek Pershing 2, kurias nori dislokuoti NATO, tiek Tarybų Sąjungos SS-20, kurios jau įrengtos. Abiejų rūšių raketos, žinovų nuomone, esančios labai preciziškos.

JT gen. sekretorius taip pat palietė ir cheminius ginklus, tvirtindamas, kad jau aukščiausias laikas susitarti dėl uždraudimo juos gaminti, tobulinti ir laikyti.

Sis nusiginklavimo komitetas, kuriame 40-ies narių tarpe yra JAV ir Tarybų Sąjunga, Prancūzija, Britanija ir neseniai įstojusi Kinija, jau 21 metai, kai svarsto nusiginklavimo klausimus ir siekia susitarimų.

Vienu tokių susitarimų yra jau senokai pasirašyta sutartis sulaukyti paskleidimą atominį ginklų tose šalyse, kurios pačios dar negali jų pasigaminti.

Ar buvo pavojus Sudanui?

Washington. — Valstybės sekretorius George Shultz tvirtina, kad Libijos sudarytas pavojaus Sudano nepriklausomybei praėjus ir todėl JAV lėktuvai su radaru įrengimais iš Egipto sugrįš namo. Taip pat ir JAV lėktuvnešis Nimitz pasitrauks iš arenos.

JAV buvo pasiuntusi savo lėktuvus į Egiptą ir lėktuvnešį Nimitz prie Libijos krantų, kai paaiškėjo, jog Libijos kariuomenė buvusi pradėta koncentruoti prie Sudano sienos.

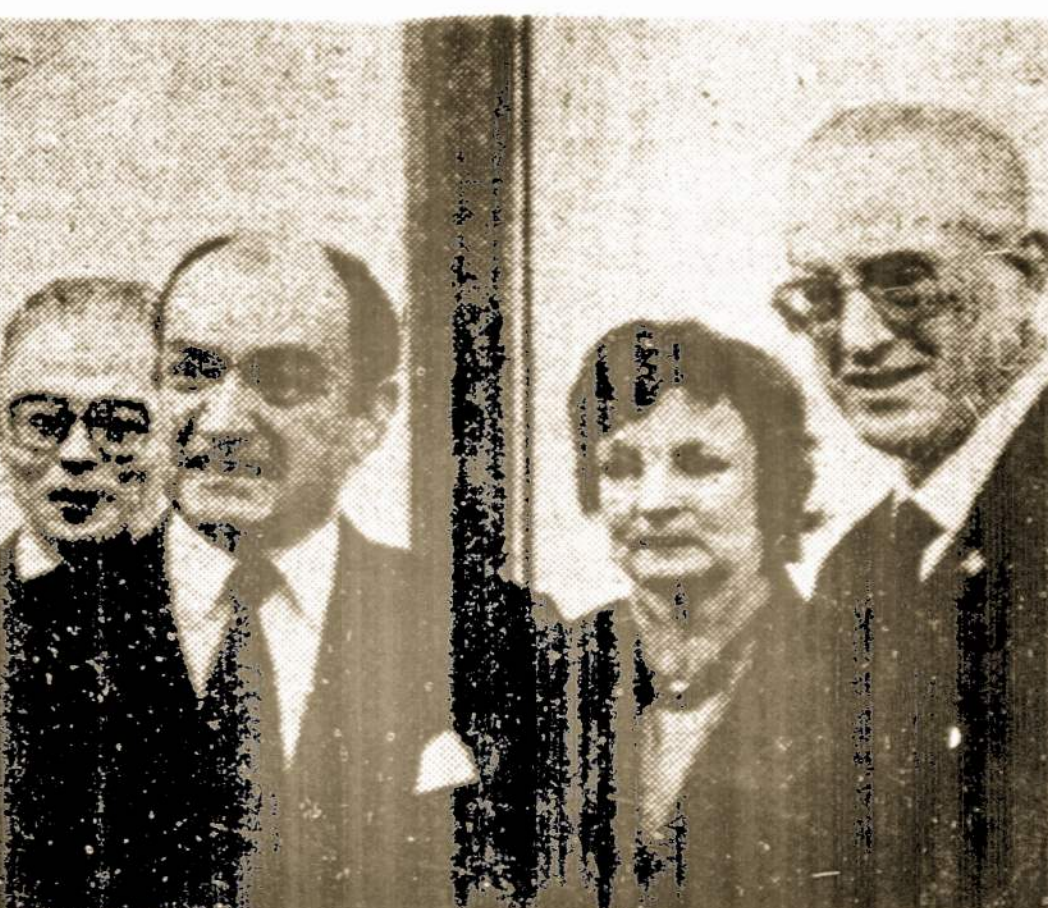
Tuo tarpu, kai Libija kreipėsi į Jungtines Tautas, reikalaujama suaukti Saugumo Tarybą svarstyti "JAV provokacijai", pačioje Libijoje vyko didelės antiamerikinės demonstracijos.

Dar vis neaišku, ar Egiptas prašė JAV lėktuvų su radaru įrengimais. Spauda pabrėžia, jog Egipto vyriausybė buvusi oficialiai pareikšusi, kad ji tokių žygių tuo reikalu nedarysi. Egiptas nuo 1976 m. su Sudanu turi sudaręs abipusę pagalbą sutartį ir jos būtų laikęsi, jei būtų įvykusi agresija iš Libijos pusės.

Tarybų Sąjunga Amerikos laivyno manevrus prie Libijos krantų pavadino "pavojinga provokacija".

Bal Harbour, Fla. — AFL-CIO vadovybė, atstovaujanti apie penkiolika milijonų darbininkų apjungiančią federaciją, kreipėsi į Kongresą, ragindama sumažinti Amerikos karinį biudžetą penkiais bilijonais dol. Taip pat kvietė priimti programą sukurti naujiems 900 tūkstančių naujiems darbas šiemet ir du kart tiekiau darbų ateinančioms metams.

Prancūzijos užsienio reikalų ministras su Andropovu

Jurijus Andropovas, TSRS Komunistų Partijos cecha generalinis sekretorius dešinėje, ir Prancūzijos užsienio reikalų ministras Claude Cheysson pozuoja spaudai, prieš pradėdami savo posėdį.

Paryžius. — Prancūzijos

užsienio reikalų ministras Claude Cheysson, praleidęs keturias dienas Maskvoje, veddamas pasitarimus su Tarybų Sąjungos užsienio reikalų ministru Gromyka, prieš sugrįždamas namo, susitiko su Jurijum Andropovu.

Jis Tarybų Sąjungos Komunistų partijos CK gen. sekretoriui įteikė Prancūzijos prezidento Francois Mitterrand laišką ir su juo pasitarė abiejų šalių tarpusavio bendradarbiavimo klausimais bei apžvelgė dūnines tarptautines problemas.

Tass agentūros pranešime sakoma, kad buvo diskutuojami vidutinio siekimo branduolinių raketų Europoje sumažinimo klausimai.

Prancūzija, kaip žinia, labai nori sutikti, kad, kaip Tarybų Sąjunga siūlo, į JAV ir Tarybų Sąjungos nusiginklavimo planą būtų įjungtos ir Prancūzijos bei Britanijos turimos raketos. Manoma, kad jis tai Tarybų Sąjungos vadovui ir pareiškęs. Bet anksčiau, kalbėdamas per Maskvos TV, Prancūzijos užs. reik. ministras pareiškė, kad "mes matome, jog daugeliu atvejų mūsų pozicijos sutampa, tačiau, savaime aišku, nuomonių skirtumų esama, kas visai natūralu. Bet yra bendra nuomonė: mes trokštame taikos, ir tai mus artina".

Savo kolegai Claude Cheysson surengtame priemime Tarybų Sąjungos užs. reik. ministras Gromyka pasakė kalbą ir kritikavo Amerikos nusiginklavimo pasiūlymus. Jis dar sykį atmetė prez. Reagano siūlomą "zero option" planą ir kvietė svarstyti Tarybų Sąjungos pasiūlymą, pagal kurį Tarybų Sąjunga sumažintų savo branduolinių raketų skaičių iki 162, taigi tiek, kiek ju turi

Prancūzija ir Britanija.

Prancūzas betgi aiškino, pabrėždamas prez. Mitterrand pareiškimą, kad norinti pasilikti nepriklausoma ir kad jos branduoliniai ginklai nebūtų įtraukiami į nusiginklavimo pasitarimus tarp JAV ir TSRS. Tačiau prancūzas tvirtino, kad tai nereiškia, jog Prancūzija nesitars dėl savo raketų sumažinimo, bet šitai būsią tik tada, kai savo branduolinių ginklų arsenalus sumažins JAV ir TSRS.

Prez. Reagan žada garantijas Izraeliui

Washington. — Kalbėdamas Amerikos legionieriams, čia susirinkusiems savo konvencijos, prez. Reagan vasario 22 d. pareiškė, kad Amerika imsis visų reikalingiausių priemonių užtikrinti Izraelio šiaurinių sienų saugumui, jei Izraelis atitrauks savo kariuomenę iš Libano. Tuo pačiu metu jis kvietė arabus pripažinti Izraeliui teisę egzistuoti ir leisti Jordanui vesti pasitarimus dėl Vakarų Kranto ateities.

Si jo kalba susilaukė įvairių komentarų iš Kongreso narių tarpo. Nesuprantamai atrodė tos prezidento vadinamos "visos reikalingiausios priemonės" užtikrinti Izraelio sienų saugumui. Ar tai būtų užuomina, kad JAV kariuomenė bus panaudojama Izraelio sienoms saugoti? — klausė vieni, ar to būtų siekiama kitais kokiais nors būdais? — klausė kiti.

Bet Baltųjų rūmų kalbėtojas Larry Speakes pabrėžė, kad "JAV kariuomenė nebus naudojama, nebent būtų specialus pareikalavimas" ar kad jos panaudojimas būtų "pagrindine dalimi" visuotinio susitarimo Libano klausimu.

TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsakas

DĖL LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJOS
AKADEMIKO A. ŽUKAUSKO APDOVANOJIMO
TAUTŲ DRAUGYSTĖS ORDINU

Už nuopelnus ugdati šilumą fiziką, rengiant mokslininkų kadus ir šėsiadesim-tųjų gimimo metinių progą TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininko pirmasis pavaduotojas V. KUZNECOVAS TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo sekretorius T. MENTŠASVILIS

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos akademiką Aigirdą Žukauską apdovanojau Tautų draugystės ordinu.

Moskva, Kremlius. 1983 m. vasario 1 d.

LAISVĖ

LITHUANIAN
WEEKLYPUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE
PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year.....\$12.00	United States, per 6 months.....\$6.50
Canada, Lat. Amer., per year.....\$15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months.....\$8.00
Foreign countries, per year.....\$15.00	Foreign countries, 6 months.....\$8.00

EPA: Apsaugos agnetūra?

EPA yra sutrumpintas pavadinimas agentūros, kuri dabar plačiai diskutuojama Kongrese, spaudoje, per televiziją. Jos pilnas pavadinimas yra Environmental Protection Agency, kas reiškia—Aplinkos apsaugos agentūra, kitaip sakant, tai valdžios organas, kuris turėtų rūpintis gamtos apsauga. Turėtų—bet tikrovėje daro visai ką kita.

Pasirodė, kad Reagano administracijai gamtos apsauga visai menkai rūpi. Jai labiau rūpi kompanijų pelnai, ir yra duomenų, kad EPA, vietoje rūpintis gamtos apsauga, nuolat kooperuoja su firmomis, kurios teršia gamtą—ora, vandenį ir aplinką bendrai, padeda joms išsisukti iš pabaudų, nevykdyti įstatymų ir t. t. Georgijos demokratas kongresmanas Levitas sako, kad EPA administratorė Anne Gorsuch ne tik nevykdo originalių EPA tikslų, bet tiesiog nusižengia įstatymams.

Nesigilinant į smulkmenas, mes galime pasakyti, kad ta kritika be abejojimo yra pateisinama. Prezidento Reagano administracija pakartotinai parodė, kad kur tik kyla konfliktas tarp žmonių gerbūvio ir komercinio pelno, ji stoja pelno pusėn. Reagano EPA turėtų vadintis PPA,—Profit Protection Agency—Pelno apsaugos agentūra....

N. Tichonovas Graikijoje

Tarybų Sąjungos premjero Nikolajaus Tichonovo vizitas Graikijoje yra reikšmingas reiškinys, rodantis, kad social-demokratinė valdžia Athenose gan rimtai suka Graikijos kursą link vidurkelio, link geresnių santykių su TSRS. Vizitas reikšmingas ypatingai dėl to, kad jis yra tik dalis daugelio kitų simptomų, kurie rodo, kad Graikija gan aiškiai nustojo būti eilinė NATO (Šiaurės Atlanto santarvės organizacijos) nare. Kuomet Varšuvos pakto šalys ragino NATO sudaryti tarpusavį nepuolimo pakta, Graikija buvo vienintelė NATO narė, kuri tą raginimą siveikino. Graikija pritaria TSRS siūlymams, kaip sumažinti termobranduolinių ginklų dislokavimą Europoje ir ji taipgi kelia siūlymą padaryti visą Balkanų pusiasalį laisva zona, kurioje nebūtų termobranduolinių ginklų.

Pridėkime prie to faktą, kad Graikijos premjeras Papandreou priėmė kvietimą apsilankyti Lenkijoje ir tartis su generolu Jaruzelskiu, taipgi Papandreou užtikrinimą, kad jis nenurims, iki visi JAV termobranduoliniai ginklai bus ištraukti iš Graikijos, ir mes aiškiai pamatome, kad tikrai nauji vėjai pučia Athenose.

Terorizuoja opozicija

Izraelio ultra-dešinės jėgos,

Izraelio ultra-dešinės jėgos, kurios stovi prie valdžios vairo, visai nuėmė kaukes nuo savo veidų ir atvirai pradėjo terorizuoti opoziciją. Kai taikos šalininkai Jeruzalėje demonstravo ir reikalavo, kad Šaronas būtų ne tik pašalintas iš apgynos ministro posto, bet visai išmestas iš valdžios kabineto, dešinieji sionistai-revizionistai puolė demonstrantus, sumušė daugelį ir pagaliai išsprogdino granatą, kuri užmušė vieną taikos šalininką ir sužeidė keliolika.

Bauginti, terorizuoti ir bandyti užgnaužti taikos judėjimą Izraelio dešinioji klika pasimokė iš savo pirmtakūnų Amerikoje. Atsiminkime, kaip Johnsono ir vėliau Nixono administracijos iš pasakų kiršino atsilikusį gaivalą, strožie-viškus elementus, mušeikas, pulti ir terorizuoti demonstruojančius prieš karą Vietname. Tas reiškinys naujas Izraelyje, nors teroras nenaujas. Izraelio karinė klika be galesio terorizuoja Vakarinio Pakraščio ir Gazos srities arabus-palestiniečius, taipgi arabų kilmės Izraelio gyventojus Galilejoje, Jeruzalėje ir kitur. Bet pačių žydų kilmės izraeliečių tarpe iki šiol bandyta palaikyti "tautinės vienybės" iliuziją. Dabar pretendavimas numestas ir nuošalį, ir fašistiniai smogikai kelia savo letenas prieš visus, kurie tik pastoja jiems kelią—kokios tautybės jie bebūtų.

Eilės prie kino-teatru

Mūsų šalies didmiesčiuose prie kino-teatru nuolat galima matyti ilgas eiles žmonių: pusvalandis arba net valanda prieš filmo pradžią žmonės pradeda išsiričiuoti į ilgas eiles,—būk lietus, sniegas, didelis šaltis—bet stovėti lauke reikia....

Kodėl? Tie žmonės stovi eilėje ne tikslu nusipirkti bilietus, o jeiti į teatrus. Bet kodėl tiek ilgi laukti? Jeigu teatrai parduotų bilietus su sėdynių numeriais, ir parduotų tik tiek, kiek yra vietų, nereikėtų laukti, nes publika per paskutines penkias ar dešimt minučių galėtų į teatrus sugužėti. Bet teatru savininkai to nenori. Jie nori tų ilgų eilių. Kokiam tikslui? Ogi, eilėse stovintieji žmonės faktinai yra kaip ir reklama,—reklama, kuri teatru nieko nekainuoja! Mat, matant ilgą eilę prie teatru, praeiviai jaučia, kad filmas pasėkmingas, populiarus, ir nusiperka bilietą sekančiam seansui, kad paskui vėl stovėtų eilėje ir reklamotų filmą dar sekančiam....

Net tie teatrai, kurie turi didelius koridorius, laukimo sales, neleidžia publikos į vidų—tegl jie laukia lauke, ant šaligatvio, filmą garsindami.... Tai taip veikia komercinis gėdosumas mūsų šalyje, o žmonės, kaip kokie kvailiai, nesipriešina....

TRUMPOS PASTABOS

ATVIRI, BET
NE IKI GALO

Apie vieną pagrindinių šios šalies žurnalų "United States News and World Report" paprastai sakoma: "gerai informuotas".

Be abejonės, kad taip yra—šis turtingas leidinys turi daugybę savo korespondentų, turi lėšų pasitelkti pačių įvairiausių sričių specialistus, kai reikia, turi iš ko sumokėti už vertingą informaciją. Taigi, toks leidinys pajėgus apie daug ką—ir labai išsamiai—papasakoti.

Tik ar visada jo leidėjai nori (ir gali) būti atviri iki galo, ar tikrai siekia objektyvios tiesos? Be abejonės, ne: tiesos ir atvirumo riba baigiasi ten, kur baigiasi jų interesų riba. Tuo dar kartą įsitikini perskaitęs didelį ir iš pirmo žvilgsnio labai išsamų pasakojimą apie tai, kaip dirba šios šalies teisingumo mašinerija, paprastai vadinama "American Justice".

Zinome, kokią didelę ir toli gražu ne tik geram naudojamą jėgą turi patys įvairiausi juristai. Zinome, kad su teismais geriau neprisidėti, net jeigu jaustumėsi ir visu šimtu procentų teisus. Ne vienas patyrė, kad norint sėkmingiau bylinėtis nepakanka būti teisiu—reikia dar būti ir labai turtingu.

Žurnalo "United States News and World Report" leidėjai lapkričio laidos įžangoje rašo: "We decided, right away that what is happening to our system of justice called for a broad, accurate look at the hard realities prevailing in the nation's police, courts and prisons".

Ir išties: žurnalas labai vaizdžiai, pasiremdamas gausia statistika pasakoja, kaip dirba šios šalies policija ir teismai, kaip gyvena kaliniai.

Iš tos apžvalgos sužinome, kad Valstijose policijoje dirba apie 490 tūkstančių karininkų ir 210 tūkstančių pagalbinų tarnautojų (taip vadinamų "support employees"), teismuose—28 tūkstančiai teisėjų ir 141 tūkstantis kitų tarnautojų (clerks, bailiffs), kalėjimuose saugo 284 tūkstančiai prižiūrėtojų, kad sistemoje dirba per 25 tūkstančius juristų (prosecutors and public defenders).

Jau vien iš to galima padaryti išvadą, kad kam jau kam, o Temidės tarnams bedarbystė kol kas aiškiai negresia. Galima pasakyti dar daugiau: dabartinės problemos ugdo naujus nusikaltimus, taigi, ir turinčių su jais reikalų tarnautojų skaičius neišvengiamai didėja. Kaip paskaičiuota, visa tai atsieina maždaug 25.9 milijono dolerių per metus.

Tačiau ten pat pažymėta, kad nepaisant didžiulės armijos įstatymo sargų ir milžiniškų lėšų, šioje šalyje nu-baudžiamas tik kas dvidešimtas rimtas nusikaltėlis! Ir dar iš įdomiosios statistikos: nors teisingumo mašinos girtos labai dažnai sukasi tuščiomis, jos į krašto kalėjimus yra "primalusios" per 400 tūkstančių kalinių.

Minėtoje apžvalgoje pažymėta ir tai, kad juridinėje sistemoje yra korupcijos, yra nesąžiningumo.

Visa ta susumavus, atrodytų: na, ar begali būti geriau ir išsamiau aprašyta ši labai svarbi amerikietiško gyvenimo sritis? Tačiau šioje apžvalgoje visiškai nieko neužsimenama apie politinius kalinius, apie tai, kaip pagarsino "American Justice"

tarnauja grynai politiniams tikslams.

Zinome: čia oficialiai skelbiama, kad Jungtinėse Valstijose politinių kalinių iš vis nesama kaip tokių. Tačiau gal pamenate, ką pareiškė buvęs USA atstovas prie UN Youngas? Jis pasakė, kad Valstijose yra daug, tiesiog labai daug politinių kalinių. Šis drąsus pareiškimas Youngui kainavo labai daug. Jį tiesiog pulė užpuolė monopolijų spauda, televizija, radijas. Kaip žinome, galų gale Youngas buvo pakeistas savo pareigose (beje, jis buvo juodaodis).

Rašydamas apie "American Justice" žurnalas "United States News and World Report" kažkodėl nutyli ir tokias pasaulinio garso susilaukusias bylas, kaip Angelos Davis "juridinis" persekiojimas arba "Willingtono dešimtuko" byla Carolinoje. O juk kaip tik jos skambėjo labai plačiai, ir labai garsiai pasakojo apie tai, kaip ilgą amerikietiškos Temidės ranka naudojama politiniam sudorojimui, kovotojų už žmogaus teises ir pilietines laisves įgašdinimui. Žurnalas (priminsime: tikrai ne be reikalo vadinamas "gerai informuotu"), nieko nerašo apie įvykius Atticos kalėjime ir vieną garsiausių Jungtinių Valstijų politinių kalinių John Hill. Nerasime nė eilutės apie Martino Luther Kingo persekiojimą, kurį vykdė FBI ir kitos panašios įstaigos.

Tiesą, rašant apie maksimalaus saugumo kalėjimą Brushy Mountain Tennessee valstijoje, žurnalas pažymi, kad iš čia keltą kartų bėgo M. L. Kingo žudikas: "Still, there has never been a successful escape in the seven years that Brushy Mountain has been a maximum security prison. James Earl Ray, the assassin of Rev. Martin Luther King Jr. somehow got over the walls in 1977 and again in 1979...."

Ir viskas: žurnalas kažkodėl nebegrižta prie šios idomosios ir daugelį amerikiečių sujaudinusios temos.

Daug, labai daug ką nutyli žurnalas, kalbėdamas apie vieną komplikuočiausių šios šalies institucijų—"American Justice". Tačiau ir šiam leidiniui elementariausias padarumas (o gal ir baimė sukelti skaitytojų pyktį) neleidžia šios sistemos pavadinti tobulą. Nors tiek.... J. L.

Triukšmas dėl
Sharono posto

Jeruzalė. — Opozicijos vadai užpuolė premjerą Menachem Begin, kaltindami jį dėl buvusio gynybos ministro Sharon paskyrimo į du naujus postus. Jie tvirtina, kad prasižengta prieš investicines komisijas pasiūlymus išimti Sharoną iš vyriausybės aparato. Komisija Sharoną rado kaltu už Beiruto palestiniečių žudynes.

Premjerui Begin reikalaujant, Sharon paskirtas į vyriausybės komisijas, kurios nustatys politiką dėl santykių su Libanu ir turės balsą gynybos srityje.

Opozicija reikalauja atnaujinti parlamentinius debatus dėl to paskyrimo.

Algiers. — Palestiniečių parlamentas egzilyje nutarė, kad prez. Reagano planas nepriimtinas būti pagrindiniam pasitarimams dėl taikos Art. Rytuose, bet visiškai jo neatmetė.

"LAISVĖ"

KASDIENINĖ
LIETUVA

Vida Bielskytė Lietuvos spaudoje aprašo troškūniečio Mykolo Karkos ir jo sūnaus Gedimino darbuotę Panevėžio teatre:

Kas Panevėžyje nepažįsta nusipelnusio meno veikėjo Mykolo Karkos? Dažnai ji pamatys žingsniuojantį miesto gatvėmis—ora, o kartu labai nuoširdų, baltą lyg nušarmojusi obelis galva ir gyvom, linksmom akim. Perkopęs savo devyniasdešimtmečio slenkstį, jis ir šiandien nuolatinis svečias ir Parodų rūmuose, ir Dramos teatre, ir ne viename koncerte.

Mykolas Karka—pirmosios panevėžiečių dainų šventės organizatorius ir dirigentas, o vėliau daugelį metų buvo nepamainomas kitų panašių renginių vyriausiasis meno vadovas. Ir šiandien pats moko kitus muzikos abecėlės, vadovauja chorams.

Mykolas Karka—ne vienos naujos kultūrinės tradicijos pradininkas ir skleidėjas mieste. Jis—pirmojo ir vienišio tuomet respublikos revoliucinių kovų veteranų choro ilgametis vadovas, miesto operetės liaudies teatro įkūrėjas.

Visam gyvenimui šio žmogaus atmintį išliko netolima vaikystės žemė—vaizdingas anykštėnų kraštas ir nedidelis Samarakėlių kaimas palei Troškūnus, šviesus motinos, liaudies dainininkės paveiklas.

Pirmojo pasaulinio karo metai M. Karką buvo nubloškę į Petrapilį—kuriam dirbo gamykloje, organizavo choras, sutiko savo gyvenimo draugę—Juliją. Po karo sugrįžo atgal į miestą prie Nevėžio, dėstė muziką. 1940-aisiais, atkūrus Tarybų valdžią, M. Karka čia organizavo muzikos kursas, kurie padėjo pamatus dabartinei J. Svėdo pedagoginei muzikos mokyklai.

Prieš kiek laiko Karkų šeima aplankė dar viena sūnų: šešias-dešimt metų atskaičiavo sūnus—LTSR nusipelnęs artistas Gediminas Karka. Vyresnioji panevėžiečių karta gerai prisimena jo "Figarą", (P. Beaumarche "Sevilijos kirpėjas"), Kleantą (Z. B. Moljero "Tiriamas ligonis"), Svandą (J. Tybo "Muzikantas iš Strakonice") ar Šapiuzą iš E. Zolia "Raburdeno pavidėtojų". Jaunesnės kartos panevėžiečiai gerėjęsi jo Šabelskiu A. Čechovo "Ivanove", Charlie A. Millerio "Komivojažieriaus mirtyje", Biokmanu F. Deurrenmato "Franke V", Talbergu M. Bulgakovo "Didžiam prologo", Bobčinskiu N. Gogolio "Revizoriuje", Ščiukariu M. Solochovo "Pakeltoje velėnoje" ar Garunkščiu J. Grušo pjesėje "Pijus nebuvo protingas"... Ne vien sukurti vaidmenys, bet ir režisuoti spektakliai sieja G. Karką su gimtuosiu teatru—su TSRS liaudies artoisto Juozo Miltinio išpuoselėtu scenos meno sodu, kuriame išaugta ir subręsta.

Sydney, Australija. — Policija pradėjo tyrimus, norėdama surasti priežastis gaisrų, kurie nuniokojo sausras palietą pietinę Australiją. Šioje didžiausioje per paskutinį pusę šimto metų nelaimėje žuvo apie 100 žmonių, už neuskaitytomis milijus sunaikinta pastatų, miškų, laukų ir laukinių gyvulių.

"MOSCOW DIARY" — Something strange is happening here: no unemployment, no price rises, no crime in the streets — it's the biggest cover-up in the world!

Tarybų Lietuva—
DIDŽIOSIOMS STATYBOMS

Dujotiekis Urengojus—Pomara—Užgorodas toli gražu ne vienintelė Tarybų Sąjungos didžioji statyba, kurioje kartu su kitomis tarybinėmis respublikomis dalyvauja Lietuva. Jos pasiuntiniai šiandien dirba Vakarų Sibire ir Tolimuosiuose Rytuose, Rusijos Federacijos Nejudžiamos zonoje ir Kazachstano stepėse. Jie stato stambius metalurgijos kombinatus ir naujus miestus, tiesia Baikalo-Amūro magistralę ir kelius taigoje.

"Iki Vilniaus—7942 kilometrai"—tokią rodyklę prieš keletą metų nedideliame evenkų kaimelyje Uojane iškėlė iš Tarybų Lietuvos atvykę darbininkai ir specialistai, kartu su kitų brolių respublikų statybininkais tiesiantys Baikalo-Amūro geležinkelio magistralę.

Dabar šio kaimelio vietoje—Naujasis Uojanas, didelio geležinkelio mazgo gyvenvietė. Kaune įsikūrusio Pramoninės statybos projektavimo instituto specialistai ir statytojai pasistengė, kad savo patogumais ji primintų tikrą miestą. Tarsi pabirę iš pusynų, namai leidžiasi terasomis prie visuomeninio centro. Čia—vaikų darželiai, vidurinė mokykla, prekybos ir buities kompleksai....

Baikalo-Amūro magistralę, šią daugiau kaip 5 tūkstančių kilometrų gyvybės arteriją, stato visa šalis. Kiekviena respublika, kiekvienas didelis miestas laiko garbę palikti savo darbo dalelę jos trasoje.

Lietuvišką šneką gali išgirsti ir už poros tūkstančių kilometrų į šiaurę nuo Naujojo Uojano—Tiumenės srityje. Iš Lietuvos atvyku-

siams statybininkams ir kelių tiesėjams ten patikėta labai svarbi naftos-dujų gavybos zona netoli Surguto. Respublikos automobilių transporto ir plentų ministerijos specialiai valdyba tiesia kelią per tundrą, kuris sujungs būsimąją naftininkų gyvenvietę Kogolymą su pagrindinėmis naftos verslovėmis. 120 kilometrų asfalto kelias, kurį artimiausiais metais nuties Tarybų Lietuvos pasiuntiniai, turės labai didelę reikšmę įsisavinant Vakarų Sibiro naftos turis.

Bendra didelių liaudies ūkio objektų statyba—viena iš veiksmingiausių, laiko išmėgintų ekonominio tarybinų respublikų bendradarbiavimo formų,—sako Lietuvos TSR valstybinio plano komiteto pirmininko pavaduotojas Bronislavas Zaikauskas.—Statant bet kokią galingą imonę, nepriklausomai nuo to, kuriame šalies rajone ji kiltų, iškūnijamas kolektyvinis visų TSRS tautų darbas. Keli šimtai broliškų respublikų mašinų gamybos imonių tiek įrengimus kuriant Lietuvoje chemijos pramonės milžinus Kėdainiuose ir Jonavoje, didžiausią respublikos energetikos jėgainę Elektrėnuose. Padedant tarybinės tautos, Lietuvoje sukurta galinga radioelektronikos, skaičiavimo technikos pramonė. Net kelių dešimčių Tarybų Sąjungos tautų atstovai dabar padeda statyti galingiausią Europoje Ignalinos atominę elektrinę. Pasiaukojamas broliškų respublikų žmonių darbas susilieja į vieną galingą srautą, nuolat gausinantį socialistinės Tėvynės jėgas ir turtus.

Romualdas Česna

ANTANAS MIŠKINIS

Gieda gaideliai

Obelys baltos nebylios
Net pakiltuos didžiulis.
Obelys žydi Kubiliuos,
Gieda gaideliai Gaidžiuos.

Broliai poetai čia gimę,
Suvokdavo, kas gražu,
Klausėsi upelių bėgimo,
Žavėjosi peizažu. —

Link Salako ir link Minčios
Dunkso miškai pamėgę,
Viščius Mykolas, kalmo išminčius,
Sakė, kad viskas — kaip vėjas ant smėlio,

Poetai savi, mūsųjė,
Dai menam gimtus jų namus.
Dabar jie Tauragnų muziejų
Iš nuotraukų šypsoi mums.

MŪRINĖ LIETUVA: FIKCIJOS IR TIKROVĖ

Naujasis Vilniaus rajonas — Lazdynai

Siandien spaudoje skelbiamos žinios ir fononutraukos apie pastatytus arba statomus didelius, unikalius objektus, gyvenamųjų namų rajonus Vilniuje, Kaune, Druskininkuose bei kituose Tarybų Lietuvos miestuose. Ir visa tai mūsųose priimamas kaip natūralus, savaime suprantamas dalykas. Ir nesusimąstoma, kad visa tai tapo realia galimybe tik dėka lenininės nacionalinės politikos nuoseklaus vykdymo, dėka partijos rūpinimosi, kad kiekviena sąjunginė respublika augtų, visapusiškai plėtotųsi, klestėtų.

Paskutiniiais buržuazijos valdymo metais spaudoje pasipylė straipsniai apie mūrinės statybos Lietuvoje perspektyvas, apie „Lietuvos sumūrinimą“. „Apie mūrinę statybą kalbame beveik nuo nepriklausomybės pradžios... o praktiškai šiuo klausimu ligi šiol beveik nieko nesame padarę“, — rašė fašistinės vyriausybės oficiozas „Lietuvos aidas“ 1938 metų sausio 8 dieną.

Antai, 1936 metais Lietuvoje (be Klaipėdos krašto), mūriniai pastatai sudarė apie 4 procentus visų trobesių, Kaune — 24 procentus.

Straipsnių autoriai siūlė įvairius Lietuvos „sumūrinimo“ planus. Vieni — sugrąžinti visus medinius, molinius trobesius ir jų vietoje per 30 metų sukurti naują mūrinę Lietuvą.

Kiti siūlė nuo 1939 metų pradėti praktiškai vykdyti Lietuvos „sumūrinimą“, statant kasmet po 10 procentų mūrinių pastatų, ir, remiantis projektuotojų samprotavimais, iki 2000 metų visa Lietuva turėtų pasidaryti mūrine.

Dar kitų autorių apskaičiavimais, mūrinė Lietuva galėtų tapti, geriausiai atveju, neanksčiau kaip tik per 3 kartas, t. y. maždaug po 90 metų.

Taip pat 1939 m. buržuazijos spaudoje ėmė daug rašyti ir apie specialią, pigių namelių darbininkams reikalingumą. Spaudoje buvo rekomenduojami įvairūs jų projektai. Darbininkų mūrinius namelius statyti žadėjo miesto savivaldybės ir daugelis įmonininkų. Antai, 1939 m. pabaigoje Kaune (Vilijampolėje) buvo numatyta pastatyti 40—50 vieno buto mūrinių namelių darbininkams.

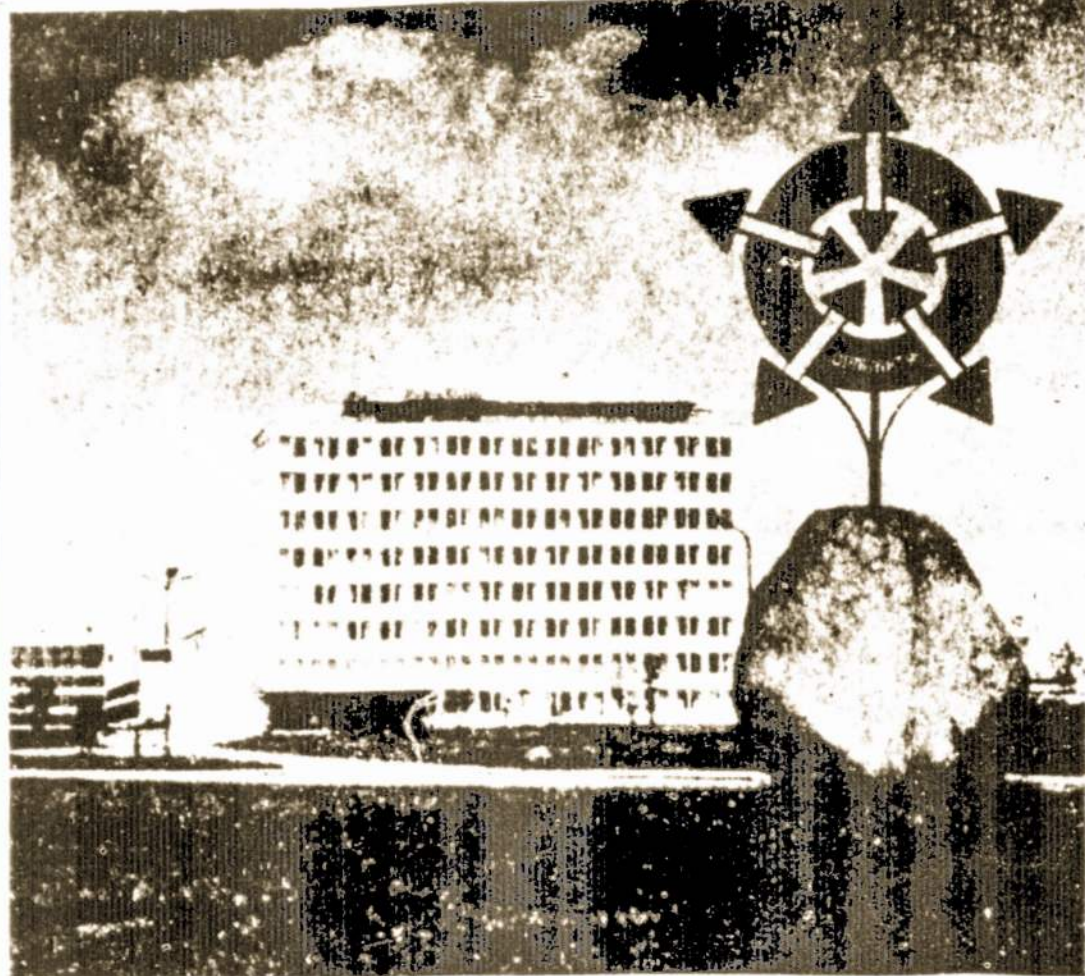
Tačiau svarstant darbininkų namelių statybą Kauno miesto savivaldybės posėdyje, įvykusiame 1939 m. spalio 9 d., buvo nutarta vietoj 40—50 namelių pastatyti tik du. 1940 m. vėl buvo planuojami dviejuose Kauno gyvenamuosiuose darbininkų rajonuose: Vilijampolėje ir Šančiuose. Ir vėl darbininkams buvo žadama pastatyti apie 200 butų.

Fašistinės vyriausybės pažadai ir liko pažadais. Varguomenės lūžnių kvartalai vadinami „Brazilija“, „Argentina“ ir toliau „puošė“ Kauną. Butų nuoma, ypač Kaune, buvo viena didžiausių Europoje. Tai vertė tūkstančius darbo žmonių iešioti glausios rūsiose, miesto pakraščiuose, fortoose ir barakuose.

Socialistinės Lietuvos kelias — trumpa istorijos atkarpa, bet ji parodė šio laikmečio reikšmę lietuvių tautai kiekvienoje dabartinio gyvenimo srityje, ir pagrįstai galima ją pasidžiaugti. Tik Tarybų valdžios metais Lietuva iš tikrųjų tapo mūrine ir mūrine darbo žmonėms.

Pravartu prisiminti, kad 1950 m. Vilniuje pasirodė pirmas bokštinis kranas; 1959 m. surinktas pirmas stambiaplokštis namas. Dabar Vilniuje kasmet pastatoma daugiau kaip 100 daugiaaukščių gyvenamųjų namų ir kitų objektų.

Per dvidešimt metų apsupo sostinę šviesiu vainiku Vilnius daugiaaukščiais rajonais: Žirmūnai, Lazdynai, Karoliniskės, Viršuliškės, Baltupiai, Šeškinė. Vadinasi, pastatytas arba statomas antras, trečias, ketvirtas Vilnius...

Alytaus eksperimentinis namų statybos kombinatas. J. Tamošaičio nutraukos

Perlojos bandymų stoties eksperimentinis ūkis specialiajai buvilui auginime. Centrinė ūkio gyvenvietė puošia spalvingi Alytaus namukai, gėlės skendi ūkio gatvės. Ūkį puošia šiuolaikiniai prekybos centrai. A. Sabaliausko (ELTA) nutraukos: centrinė ūkio gyvenvietė.

Per pastaruosius 15 metų kaimo gyvenvietėse pastatyta apie 130 tūkstančių namų-butų. Tai reiškia, kad ne dešimtis, o šimtai tūkstančių žmonių pagerino savo gyvenimo sąlygas.

Išaugo nauji miestai, kaimo gyvenvietės: Elektrėnai, Sniečkus, Dainava (Ukmergės rajone). Daugiaaukščiais mūrinių namais pasipuošė visi Lietuvos miestai, moderniomis gyvenvietėmis — kolūkiai ir tarybiniai ūkiai.

Iš tikrųjų tai socializmo „stebuklas“, kurį daro patys žmonės, socialistinės visuomenės piliečiai. Jų mišliniškumui darbu vadovauja komunistai, liaudies avangardas.

Stefa ČEPULIENĖ
Istorijos mokslų kandidatė
„Laikas ir Įvykiai“

KAI KURIE PRALEIDIMAI DRAMATURGIJOS BIBLIOGRAFIJOJE

Pateko į rankas didžiulė amerikiečių universiteto išleista Pabaltijo tautų dramaturgijos bibliografijos knyga — „Baltic drama. A Handbook and Bibliography“. Kadais aktyviai domėjau senosios lietuvių išeivijos scenine saviveikla, prisimenu daugelį mūsų statytų veikalų, tame tarpe tu, kuriuos rašė mūsų pačių autoriai. Tad tik pavartčius, sudomino tai, jog leidinyje yra nemaža minima išeivijos autorių, kai kurie net labai gausia kūryba pristatomi.

Nors vyrauja katalikų leidiniai, bet pastebėjau, jog sudarytojas A. Straumanis nevengia ir pažangiečių, komunistiškos sceninės kūrybos, jog jis registruoja ir lietuvių meno sąjungos leidinius. Nesu kada nors užsiėmęs šių dalykų tyrinėjimais, bet knygoje pateikti pavadinimai ir autoriai priminė daugelį populiarių mūsų darbininkiškoje scenoje veikalų. Tad pradėjau atidžiau vartyti šią bibliografiją.

Netrukau pastebėti vieną kitą, paskui ir daugiau netikslumų arba praleidimų. Suprantama, sudarytoji ir jo talkininkams buvo sunku tiksliau surinkti tą gausią literatūrą, jeigu rėmėsi tik tuo, ką rado bibliotekose, bet nesikonsultavo su redakcijomis, lietuvių meno sąjungos žmonėmis, jeigu neškaitė Lietuvos spaudos straipsnių.

Stai čia parašyta, kad K. S. Lietuvaitė, išspausdinusi „Žingsniai prie „Sviesos“ veikaluką, esantį Sketerytė-Jablonskienė, gimusi 1868 m. (mirties data nežinoma). O iš tikrųjų tai — mūsų Katryna Sinkevičiūtė — Pakušaitienė, kurios knygelė buvo išleista ne tik Bostone, bet ir Voroneže. Apie tai rašoma, pavyzdžiui, Vilniuje išleistame leidinyje „Žurnalistika-78“. Ji mirė 1957 m. Amerikoje, o gimusi yra 1889 m. Vilkaviškio apskrityje. Ši K. Sinkevičiūtės slapyvardė — K. S. Lietuvaitė — seniai žinoma ir skelbiama.

P. Karnaukalas-Jurgis Pakušis tikrai parašė „Vėją sėsi, audrą pjausi“. Bet yra ir kita jo pjesė, kuri taip pat žinoma, tik šioje bibliografijoje praleista — „Buožės“ (žr. B. Pranskaus „Proletarinė lietuvių literatūra“, LMS skelbimus „Laisvėje“ ir kt.). Benamius. „Ant rytojaus“ autorius, kaip žinoma yra Pijus Krakaitis — apie tai buvo rašoma ir pažangios spaudos skelbimuose, tai buvo paašškinta ir „Pergalės“ žurnale (tiesa, vėliau, negu buvo sudaryta ši bibliografija). Tačiau, kas yra E. S. Katalikė, bibliografijos sudarytojai galėjo sužinoti — apie tai parašyta ir „Lietuvių madoje tarybinėje enciklopedijoje“. E. S. Katalikė savo dramos pasirašinėjo žinoma pažangi Cleveland Ieva Simanaušienė (E. Simans) — Kavaliauskaitė (1880-1953), kilusi nuo Krosnos. Ji parašė ne tik dramą „Trokštu mirties“, kurią mini ana knyga, bet ir kitas, spausdintas periodikoje arba vaidintas iš rankraščių — „Alkani vaikai“, „Baudžiauninkai“, „Religijos rėžiniai“ ir kt.

Jeigu bibliografijos sudarytojai būtų pasižiūrėję „Vilnies“ ar „Laisvės“ knygynuose, būtų radę ir knygų, kurios liko nepaminėtos, daugelis jų buvo vaidinamos pažangiečių scenoje. Pavyzdžiui, V. Andrius kūriny „Karžygiai“ buvo ne tik suvaidintas Chicago lietuvių scenoje, bet ir išleistas Burdongo slapyvardžiu knygele. Populiarios pažangiečių scenoje buvo ir kanadiečių Zigmo Janausko pjesės. Tur-

būt būtų buvę pravartu prisiminti ir tokie pažangios saviveiklinės scenos autoriai, kaip V. Bovinas, M. Masys — Detroitietis, P. Mockapetris ir kiti, kuriuos mes esame gerai girdėję. Reikia manyti, jog Lietuvos dramos tyrinėtojai ir bibliografai suras daugiau tokių praleidimų ir netikslumų.

Tačiau man norisi pabrėžti — kad šios bibliografijos anglų kalba sudarytojai atliko naudingą darbą, kad dalis praleidimų ir netikslumų priklauso ne nuo jų valios — juk Lietuvoje šioje srityje dar nėra didesnės suvestinės dramų bibliografijos, o ir pažangiečių sceninės saviveiklos temomis mažai dar kas paskelbta, nors teko girdėti, kad šis tas yra jau surinkta (gal tai duoda suprasti ir atskiros publikacijos Lietuvos spaudoje).

Galimas daiktas, kad papildyti žinios ir susipažįstant su dabartiniais Lietuvos rašytojų rėmėjais „Knygos lietuvių kalba“, kurie, kiek girdėjau, yra kontroliniai 1905-1917 m. sąrašai. Juk dalis išeivisko literatūros suklebta ir Lietuvos bibliotekose. Idomu, kokius ryšius galėjo turėti šios bibliografijos sudarytojai su Lietuvos mokslininkais ir bibliografininkais? Juk vien iš ten gaunamos literatūros turbūt yra permaža...

Turbūt reikėtų, kad kas nors nuodugniau išstudijuotų „Vilnies“ ir „Laisvės“ kompleksus, ten kiekvienas vaidinimas buvo plačiai reklamuojamas ir aprašomas, ten nuolat skelbti lietuvių meno sąjungos leidiniai.

Sekant Lietuvos literatūrinį gyvenimą, galima pastebėti vieną neaiškumą: „Amerika pirtyje“ bibliografijoje skiriama Juozui Vilkutaičiui, o vienu iš šaltinių pateikiama „Rinktiniai raštai“, kurie Vilniuje išėjo „Lituanistinės bibliotekos“ serijoje 1976 m. Bet tos Keturakio knygos autoriumi skelbiamas ne Juozas, o Antanas Vilkutaitis, vadinasi, amerikiečių bibliografai padaro aiškia klaidą, nurodydami šaltinį.

Senas Pažangietis

Lietuviška knyga

Puoli Skaityt — vilioja nežinia, Broliai Ir sesės, imkite mane... —

Sake Pirmą lietuvišką knygą. Akį Apliejo ašara sraiga. —

Knygų Mačiau — į širdį ne viena Smigo. Viena tik prašęs imama... —

Broliai Ir sesės artimiausi, kas Uoliai Iš rankų duoda į rankas.

Pakalne

Pakalne, pakalne, Palaipiot kalneliais jauku Po prieblandą švelnią Su vejo ranka ant plaukų.

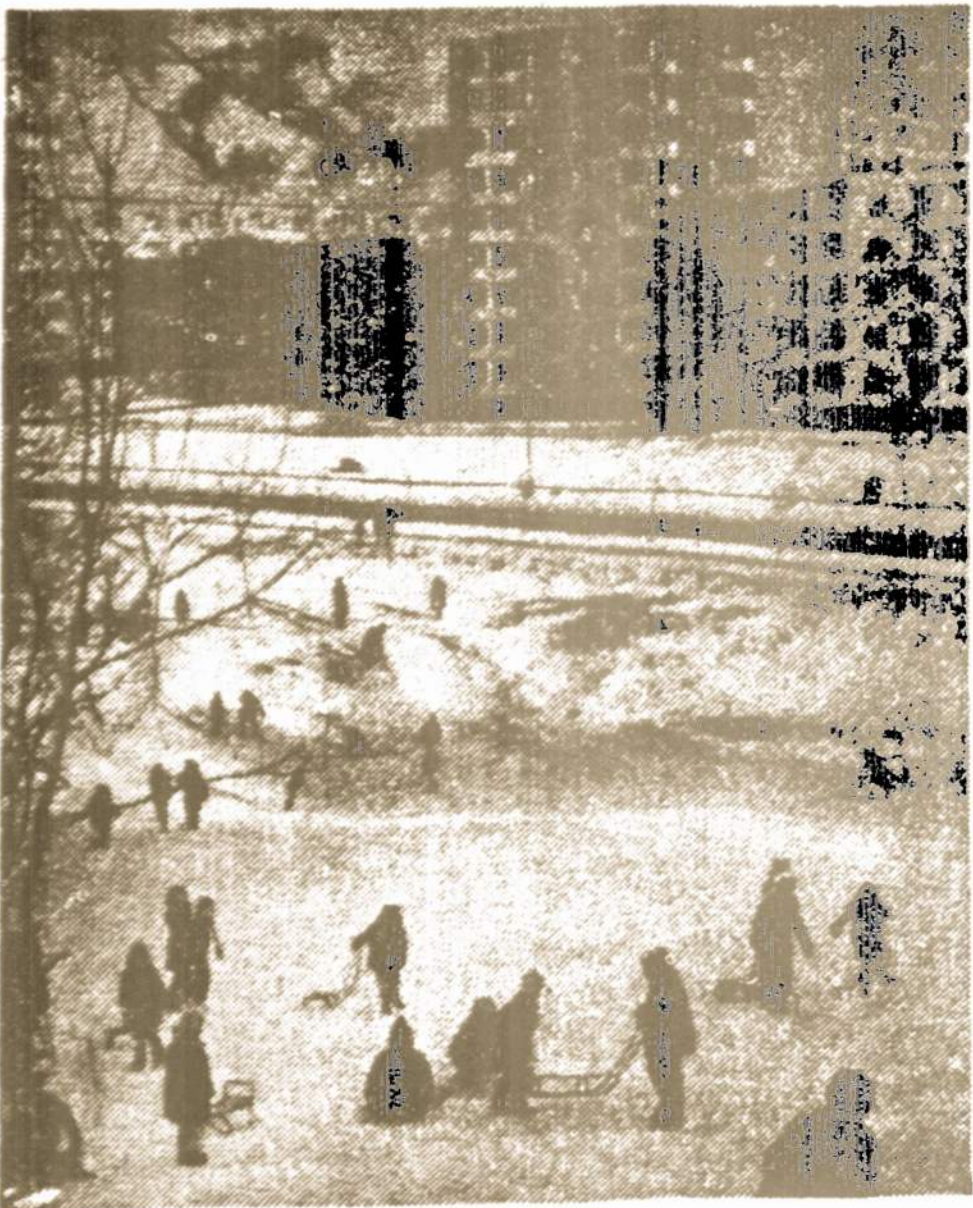
Ir eit, kur gerasis, Pakalne, pakalne, vandens Ciurienimo garas Takais ir takeliais vadins.

Pilną tą mažųjų Gelelių, žolelių smulkų. O aš nemainyčiau, Pakalne, į nieką tokių.

Tylos šią naktelę Ir žiburio žalo, kurį, Pakalne, ant kelių Toli pasidėjus turi...

Pakalne, pakalne. Jonas Juskaity

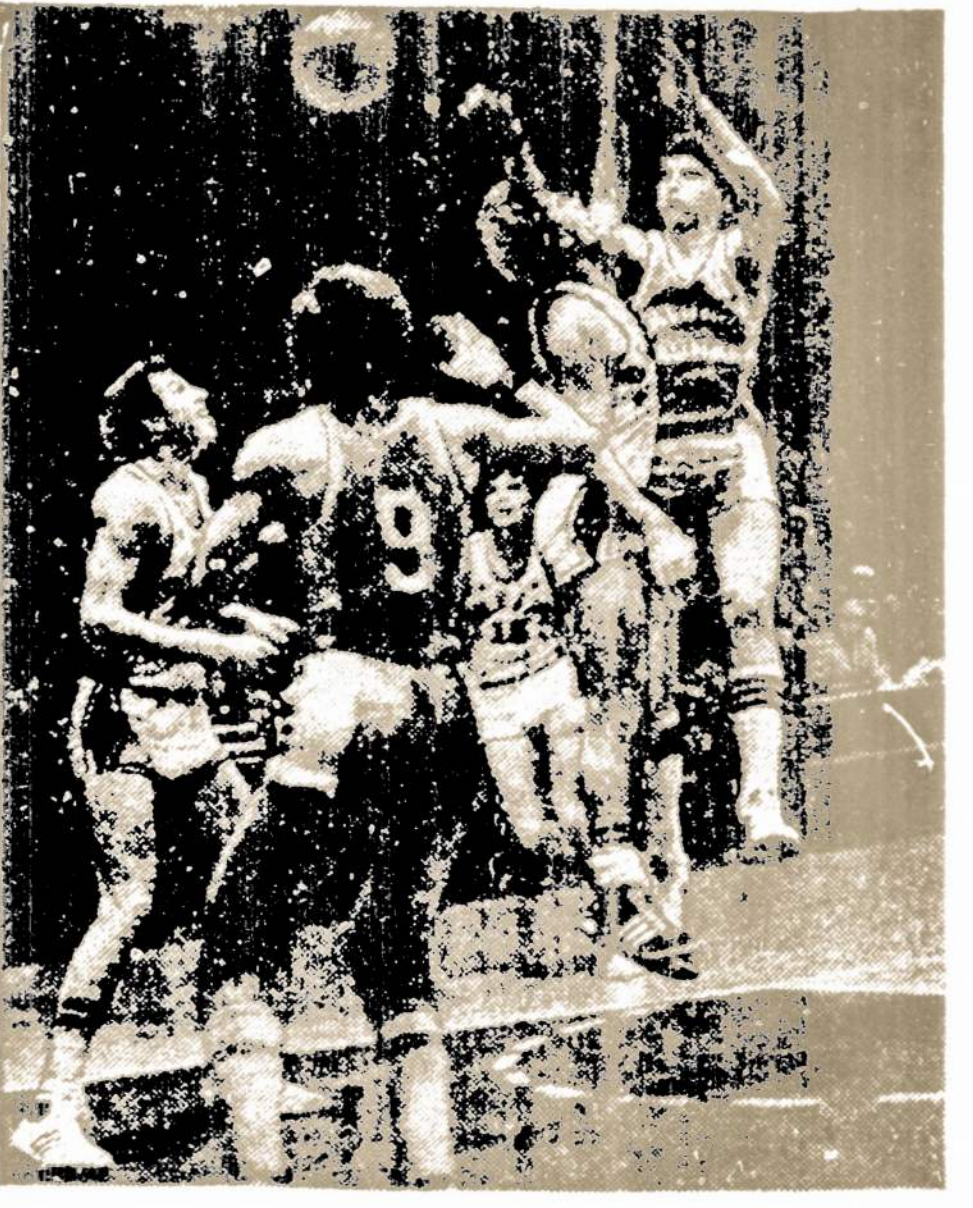
Tarybų Lietuvoje savaitės fotopanorama: sveikata, rekordai, medaliai

Ziema atnešė daug džiaugsmo mažiesiems ir dideliems slidinėjimo, čiuožimo, rogučių sporto mėgėjams. Būriai žiemos sporto mėgėjų susirenka savaitgaliais Vilniaus apylinkėse (pirmoji nuotrauka iš kairės).

LTSR lengvosios atletikos žiemos čempionate Vilniuje begėjų pagerino tris uždaru patal-

pių respublikos rekordus. A. Ambrazienė (antroji nuotrauka) 400 m baigė per 54,5 sek., Z. Sapiegalė 200 m nubėgo per 24,3 sek., D. Montvydaitė 5 km nuėjo per 25 min. 33,2 sek. Pagri-

tinai į tolį šokinėjo V. Cepelevas, mūskriejis 8 metrus. Kauno „Žalgirio“ krepšininiai laimėjo prieš Maskvos dinamičius. Vėl rezultatyviai žaidė A. Sabonis, kurį matome nuo-

traukioje atakuojantį maskviečių krepšį. TSRS biatlono rinktinės trenirai pranešė, kas gins šalies garbę pasaulio čempionate Italijoje. Rinktinėje yra ir TSRS čempionas kaimietis A. Šalna (ketvirtoji nuotrauka).

R. Ellunavičius, I. Seimius ir V. Tereko nuotraukos

Sveikata — brangiausias turtas

KRŪTINĖS ANGINA

Si liga pasireiškia skausmų priepuoliais kairėje krūtinės ląstos pusėje ir už krūtinės ąulio. Jie atsiranda po nervinio, fizinio įtempimo, pergyvenimų, išgąsčio. Paprastai skausmas atsiranda kairiajame petyje, mentėje, rankoje, kartais gali siekti net kairės rankos pirštus. Priepuolio metu ligonis jaučia bendrą silpnumą, nerimą, baimę, išpila šaltas prakaitas. Skausmų priepuolis trunka nuo 2 iki 25 minučių.

Pagrindinė krūtinės anginos priežastis — širdies raumenį maitinanti vainikinių arterijų aterosklerozė. Norint išvengti krūtinės anginos priepuolių pasikartojimo, pagrindinį dėmesį reikia skirti aterosklerozės, neurozių profilaktikai, vengti neigiamų emocijų.

Ar gali susilpnėti aterosklerozė? Ji gali susilpnėti ir visai išnykti tik ankstyvoje ligos stadijoje. Liga atsitraukia laikantis tinkamo režimo, dietos, mankštinantis. Režimas turėtų būti toks: ge-

ras miegas, poilsis. Atostogos — tik sausose, miškingose vietose, kur galima grybauti, meškerioti, padirbėti sode, darže. Taip pat negalima užmiršti, kad valgyti galima tiek, kiek to reikalauja fizinis darbas, atliekamas tuo metu.

Rekomenduotą dietą turėtų sudaryti 30–35 proc. riebalų, 25 proc. baltymų, 40–45 proc. angliavandenių. Būtinai turėtų būti grietinai apiboti, nes per didelės šių medžiagų kiekis gali prisidėti prie riebalinių nuosėdų susidėjimo kraujagyslių sienelėse. Reikėtų atsakyti ir aštresnį produktų: rūkytos mėsos, stiprios kavos, arbatos, konservų. Mitybos priemonės, sergant krūtinės angina, — rūkymas. Sergant šia liga, būtina laikytis gydytojo nurodyto darbo ir poilsio režimo, gerti tik gydytojo paskirtus vaistus.

P. BEIVYDAS
Gydytojas
"Valstiečių Laikraštis"

Slenkstis

Jurgis netikėtai pakilo nuo stalo, atlapojo iki galo duris ir pradėjo žengioti per slenkstį — žingsnis, ir jis toje pusėje, kitas — ir jis vėl sugrįžta atgal.

— Jurgeli! — pašaukė jį senoji.

— Ne, aš, motin, ne girtas. Aš tik prisiminiau, kai tu man, mama, pasakojai, kuomet aš vyrų pasidariau, — linksmai atsiliepė sūnus ir nustebsių motinos balsą.

Kambarys — ne kambarys, o visas namo galas. Yra dar vienas kitas užsilikęs toks namas, kur viskas kaip seniai buvo — taip ir liks, nelyg kad Rumšiškės, buities muziejus. O nedidelis mūsų būrelis sėdėjo ant sukaltų suolų prie didelio storų lentų stalo ir smaguriauome viešagėms užkandžiams. Ir visų dėmesio centre — jis, Jurgis — nedidelis, apvalokas ir, atrodytų, ne pagal sudėjimą vikrus vyras. Daug prisiminimų, daug kalbų! Ir net ašarų, kurias daugiausia sekinio gerokai ir kuprą susimetusi senutė, ranka laikydama storą, gumbuotą lazda, o kita — apmurmurintą nosinaite.

Abu jie — Jurgis ir jina — sėdėjo galustelėje ir galėjau stebėti, kaip visgi atžala panašiai į savo kamieną. Aštrios, prie šnervių paplatėjančios nosys, lygūs lūpų iškirpimai, palipėjusios į viršų kaktos su išlinkimais jų kraštuose ir pražilintus plaukus. Tik metai, regis, norėjo, kad motina ir sūnus būtų kuo toliau nuo panašumų, ir jie labiau subraukė motinos kaktą ir veidą, labiau išblėsinio ramias, kažkada, matyt, labai mėlynas jos akis. Jurgio ranka dažnai ir labai atsargiai nusileidavo ant senutės kuprotų pečių, kur pirštai virpėjo ir glostė, glostė...

— Mama, mes dar susitiksim. Tu tik lauk, — dažnokai kartojė sūnus. Matyt, kažkur paširdyje diegė, kad tai melas, ir jeigu valandžiukei užsidedgavo neperdėti nuo širdumo, tuoj vėl atvedavo, beveik tais pačiais žodžiais ramindamas, kad dar susitiksi. Ir štai! It vaikėzas pašoko ir žingsniais myluoja seną, aptrintą, apdaužytą namo slenkstį. Prie stalo sugrįžo uždušęs, parasota prakaitu kakta, kur vėl atsargiai uždėjo ranką ant senosios pečių.

— Atsiminiau, — džiaugėsi jis, — atsiminiau, kad pirmas ant kaktos guzas buvo užmuštas į šį slenkstį. Tai tu, mama, pasakojai ir sakei, kad neverčiau.

Jurgis greitakalbis. Motina jau šitaip nemoka. Ji kalba dusliu ir lėtu, jau pavargusiu balsu.

— Neverkei, Jurgiu! Tu labai nedažnai verkdavai, — pasakė sūniui, — Net kai išėjai į Ameriką neverkei.

— Vyras, — pagyrė ir šalia manęs sėdėjęs kaimynas. — Tikri vyrai neverkia... Dabar Jurgis išsitraukė iš kišenės languotą, didelę nosinę ir įkišo jai nosį, sumaniai jos kampais užklostydamas ir akis.

— Verkė jis, — pagalvoju, — ir dabar verkia, bet tik kitaip. Verkia savyje".

— Jūs nežinote, kaip negerai gyventi, kai negali kasdien žengioti per gimtų namų slenkstį, — atsiduso svečias. — Jūs šito nežinote, niekas nežino, — pakartojo. Ir iš kur jums žinoti? Visi čia susirinkę turėjome savo gimtuosius slenkščius. Visi buvome namie, o guosti Jurgio nedrįsime. Kažkoks devintas ar dešimtas jausmas budriai saugojo nuo tokių žodžių ir tik viena senoji motina prigludus veidu prie sūnaus peties, lyg sergėjo, kad anas neužsigautų ir storas didelio stalo lentas.

— Tu dar atvažiuosi, Jurgiu, aš lauksiu, — dabar jau pasakė senoji žodžius, panašius, kaip kad jiedu. Ir mes visi vieningai pritarėme: atvažiuos, būtinai... Ir gal geriau už kitus šitaip reiškiusi aš, isitikinė, kad šis aprintas, kojomis apdaužytas namų slenkstis geriausiai jaučia, kaip labai pavargusios senosios motinos kojos. Ir jeigu atvažiuos sūnus, tai atsisės ant slenkščio, parems rankomis galvą ir bus tylu, tylu. Dabar, kad ir labai tylūs jos žodžiai, o jie skamba, jų pilna širdis ir visos namo galas. Tylausio motinos žodžio negali perreikti tūkstantis balsų.

Matyt, ir Jurgis, ir motina įtarė, kad mes esame melagiai, sakome žodžius, kuriais patys netikime. Jie, atrodė, atsiskyrė nuo mūsų, gyveno suglaudę savo pečius, kol lyg atodūsį išgirdau:

— Gyvenk čia, Jurgiu!

— Dovanok, mama, atsiliepie sūnus. — Amerika, kaip purvynas. Įklimpai ir traukia, laiko. Ir jau silpnas, kad galėčiau išbristi. Tai, mama, sakai, kad kai į slenkstį užsidaužiau guzą, aš neverčiau? — prisiminė jis.

— Neverkei. Tu pas mane niekuomet neverkei, — atsakė motina.

... Kai susiruošėme išvažiuoti iš šių namų, atrodė, kad mes labai aukštai keliame kojas, kad neužkliudžius Jurgio gimto namo slenkščio. Skauda žmogui, tai gal skauda ir slenkščiai...

Pranas Karlonas

PO ŠALIS PLAČIAUSIAS...

Nuotraukoje: Muziejaus vyresnioji moksline bendradarbiė Aušra Pangonytė prie lietuvių rašytojų knygų, išleistų kitomis kalbomis.

K. Jurelės nuotrauka

Vėl rinktų knygas

Kai tenka atvykti į Varėną, dažnai aplankau kolegas ir bičiulio Aloyzo butą. Ir visada pirmiausia jis aprodo naujai išgytas knygas. Jo didžiuliamis savo gausia biblioteka man suprantamas. Netgi apima geras pavydas, kai laikai rankoje knygą, kurios sostinėje nespėjai nusipirkti. Mažesni miestelių gyventojai lyg ir privilegijuoti: jų gyvenimo tempas lėtesnis, nėra čia to skubos būdingos didmiesčiams, per kurį daug ko nespėjai padaryti laiku...

Stai ir dabar, žiūrindamas antrą kartą pusės šimto tūkstančių tiražu išleistą Juozo Baltušio "Sakmę apie Juzą", kurios taip ir neįsigijau Vilniuje, tapšnoju bičiuliu per petį ir prisigerindamas sakiau: "Aliau, tu tikras knygynas". Turėjau vilties, kad kolega teisingai supras pagiriamuosius žodžius ir perleis man antrąjį egzempliorių, tačiau Aloyzas suprato kitaip. "Ką tu, koks aš knygynas. Stai Balys Kadyšius — tikras knygynas. Nori susipažinti?"

Ir pasiūlė aplankyti Gelžbetoninių konstrukcijų gamyklą, kur dirba "tikras knygynas", o pats nuėjo į redakciją, dar pridūręs, kad Balys Kadyšius gamykloje pažįsta visi, atseit, rasiu ir aš. Iš tikrųjų pirma sutikta gamykloje moteris parodė, kur dirba Balys Kadyšius, bet mano nuostabai, ji rodė visai į priešingą nuo administracinio pastato pusę. Kažkodėl vaizduotėje knygynų išvaizdą aužinieriumi ar bent buhalteriu. O tikrovėje jis pasirodė besas darbininkas. Malonus pašnekovas, jis iš pradžių sutvarkė darbinis reikalus, o tada patrukėme link Kadyšiaus namų. Pakliui jis pasakojė apie savo vaikystę.

Vilniaus krašte gimęs, Užbalių valsčiaus Poškų kaime. Kadangi dėdė gyveno Vilniuje, tai paėmė pas save, ir Balys pradėjo lankyti lietuvių triklasę mokyklą. Gyveno iš pradžių prieglaudoje, paskui Aušros bendrabutyje. Beigė dvi gimnazijos klases, tačiau toliau mokytis negalėjo dėl įvairių nepatikių.

— Taip, rinkčiau, — nedvejodamas atsakė B. Kadyšius. — Rinkčiau ne tik sau. Yra trys vaikai, — vienas sūnus ir dvi dukros... M. Dikas

Gražiame Kauno senamiesčio kampelyje, XVII-XVIII amžių pastate, vadinamame Maironio namais, įsikūręs Literatūros muziejus. Jo darbuotojai kaupia žinias apie lietuvių rašytojų kūrybos plitimą pasaulyje, išgyja kuo daugiau mūsų autorių knygų kitomis kalbomis. Šiame darbe jiems padeda gausus vertėjų būrys visose broliškose tarybinėse respublikose užsienyje.

Patys glaudžiausi ryšiai muziejų sieja su vertėjais ir rusų kalba. Būtent šios kalbos dėka lietuvių literatūra išskirto pripažinimą ir populiarumą tolimiausiose Tarybų šalies kampeliuose ir už jos ribų, geriausi kūriniai tapo prieinami dešimtims milijonų skaitytojų. Poeziją ir prozą ir rusų kalba yra vertę Nikolajus Tichonovas, Davidas Brodskis, Vsevolodas Roždestvenskis ir daug kitų žymiausių rusų literatūros atstovų. "Metai", "Anykščių šilelis", Eduardo Mieželaičio "Žmogus" ir kitos knygos, išleistos didžiuliais tiražais, literatūros mylėtojų plačiai skaitomos ir vertinamos.

Muziejaus fondus neseniai papildė Maironio ir Juliano Janonio poezijos rinkiniai su vertėjų autografais, vertimų faksimilės, nuotraukos.

Gerų bičiulių muziejus turi ir kitose respublikose. Latvijoje vertimo baruose sėkmingai pasidarbavo Daina Avuotina ir Alfonsas Sukovskis. Į giminingos tautos kalbą išversti Maironio, Antano Vienuolio, Petro Cvirkos, Vincas Mykaloičio-Putino, Justino Marcinkevičiaus, Algimanto Baltakio, Jono Avyžiaus, Vytauto Petkevičiaus, Mykolo Sluckio ir daugelio kitų mūsų rašytojų kūriniai, o vertėjų rūpesčių Rygos leidyklų išleistas knygų atsistų muziejus.

Muziejaus fonduose saugoma ir nemažai knygų, išėjusių užsienyje. Budapešte išleisto lietuvių poezijos antologijoje vengrų kalba — keili dešimčių mūsų poetų kūriniai: pradedant Martynu Mažvydu ir Kristijonu Donelaičiu, pateikiant XIX amžiaus ir XX amžiaus pradžios žymesnių poetų kūrybos pavyzdžius, baigiant Eduardu Mieželaičiu ir Justinu Marcinkevičiumi. Poezijos rinktinė, kaip ir kitas Vengrijos leidyklų išleistas knygas, muziejui atsiuntė vertėjas Endrė Bojtarsas.

Tarp muziejaus draugų — vertėjai ir lenkų kalba Anastazija ir Zigmuntas Stoberskiai, mūsų literatūros propagatoriai Vokietijos Demokratinėje Respublikoje Irena Breving ir kiti. Jų dėka muziejus įsigijo knygų, išverstų į bulgarų, čekų, slovąkų, serbų, chorvatų kalbas.

Muziejaus direktorius Kostas Kubilius papasakojo, kad fonduose jau yra daugiau kaip pusė tūkstančio lietuvių poetų ir prozaikų knygų, išverstų ir išleistų tarybinėse respublikose ar užsienyje. Jų skaičius nuolat didėja.

Z. Mikalauskas

Fremont, Cal. — Du didžiausi automobilių gigantai, General Motors Corp. ir japonų Toyota Motor Co., pasirašė istorinę sutartį bendrai Amerikoje gaminti amerikoniškai-japonišką automobilį hibridą. Manoma, kad to pasekoje atsirastų apie trys tūkstančiai naujų darbų General Motors fabrike Fremont, Cal. ir apie 12 tūkst. visoje Amerikoje. Tik neaišku, kaip bus skaitomasi su unijomis, nes kalbama, jog darbininkų samdymas bus laisvas.

Sausio 27-28 d. Vilniuje įvyko Lietuvos TSR kultūros darbuotojų trečiasis suvažiavimas.

Nuotraukoje: [iš dešinės] TSRS liaudies artistas Juozas Miltinis ir rašytojas Romaldas Lankauskas prie operos ir baleto teatro rūmų, kuriuose vyko suvažiavimas.

Nuotraukoje: Kultūros darbuotojų suvažiavimo dalyviai [iš dešinės] Skuodo rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoja Vaclova Lozėnė, poetas Vacys Reimeris, Skuodo rajono Šauklių bibliotekos vedėja Jadvyga Vičiulienė.

M. Baranauškos nuotraukos

LEONIDAS ŠIMOLIŪNAS

Buvau pakviestas į svečius. Todėl viena popietę sėdau į "Zaporozietį" ir išvažiuoju. Kiek paridėjęs pamatiau grovįje gultą vyrą, šalia jo — kažkokį metalo konstrukciją. Supratau, jog anksčiau tai buvo motokiklas. Tas vyras nerodė jokių gyvybės požymių, tad teko jį atsigalvinti. Pirmas jo ištaras žodis buvo: "Vandens!", o paskui jis ėmė lėtai pasakoti:

— Prieš metus pradėjau kelionę aplink pasaulį. Visas nuostabi sekėsi. "Ha!" man gerai tarnavo. O kai iki mano gimtojo miestelio bebuvu likę nepilnas šimtas kilometrų, sumaniau užsukti į rytų aukštųjų sodybą. Sakau, perskutinį kartą paliečiau, nusiprausiau... Įspūdiškai pasidalyti, nes daug ką pasaulyje pamatiau, daug ką išgirdau. Ir daugybę pavojų teko patirti. Kartą važiuoju per Aziją, o prieš mane, — mūšiniškų kobrai virtinė. Visas, pagalvoju. Kaip išsigelbėti? Prisiminiau, jog turiu mūsų estradinės muzikos įrašą. Įjungiau kibiną magnetofoną. Gyvatis iškart nutilo, pakrėpė galvas ir ėmė klausytis. Norėjo turėti pagal tai muziką šokti, gal pritari, bet pamatė, kaip jos glebo, pasidarė tokios mieguistos, akys merkėsi. Netrukus kobros užmigo, o aš laimingai tęsiu savo kelionę. Kitąkart, prisimenu, man kelių pastoję dešimt tigrų. Va dabar tai tikrai galas, liūdnai pasakiau. Ką daryti? Įsimeigiau į tigrus savo atkūrį ir karšči žvilgsni, prisiminiau savo tėviškę, gimtus namus, mylimą moterį, savo klajoklio gyvenimą. — žvilgsnis tapo dar atšiaresnis, dar karštesnis, tigras pradėjo sviliu kailiai, ir jie staigiai išlankstė. — Vyras nutilo, suvažiojo ir dar paprašė vandens. Kiek paty- lėjęs tęsė savo pasakojimą:

— Susidraugavau su vienos tenykštės genties vadu. Jis mane pakvietė į svečius. Kelias ėjo per bežmonių giraitę. Jos mane pasitiko apsiginklavusios pagalais, akmenimis, riešutais. Užmuš mane, išsigandau. Kodėl bežmonių pyksta ant žmogaus? Ką čia sugalvojusi? Gerai, jog turėjau pastėmęs laikraštį. Nulipau nuo "Izo" ir surikau: "Mielosios! Ar norit patį žmonėmisi?" Bežmonės susižvalgė, viena kita užsimeigo ir norėjo į mane paleisti pagalį ar riešutą. Bet tuo metu aš pradėjau skaityti laikraštį. Manysčiau, bežmonės gana gerai suprato, kas dedasi žmonių pasaulyje, nes jos pradėjo rėkti, kaukti, viena, rodos, net suslegė: "O viešpatie!". Visos kalpat apsidarė medžių viršūnėse ir drebedamos Hūrejo, kaip aš važiuoju pas savo naująjį bičiulį. Ten pasivačėlavau tris dienas, šnekučiuodamasis su genties vadu apie visokius įdomius dalykus.

Vyras nutilo, pasidūpinėjo šonkaulius, nusilūostę prakaituotą veidą. Pagaliau vėl pradėjo:

— Taigi. Mano kelionė aplink pasaulį buvo įdomi. Kiek įveikiau pavojų! Man atrodė, jog dabar, sugrįžęs į gimtinę, nieko nebėbijoju, nieko man daugiau bėgo nebeatrūka. Kaip mes, lietuviai, sakom, dabar man jūra iki kulknių... Bet, kaip minėjau, užsukau į rytų aukštųjų sodybą... Vos nusiprausiau, leiminkai mane pakvietė į trobą, pasodino prie stalo, atnešė valgyti, pastatė alaus gėsi. "Stai jis, visame pasaulyje pagarsėjęs lietuviskas valingumas. Apie jį man tos genties vadas susižavėjęs valgyti, ligėriau. O leiminkai mane tik glosto, tik būdojo ir čiubė: "Sveitli mūsų mėlės, dabar prastom ant antros kojos!" Taigi valgiau ir geriau... Dabar prisimenu, kaip leiminkai man čiubkėjo: "Na, iki dugno! Ką paridėjimol! Visa, visą stiklinę! Pas mus dabar nebėra puslindų! Jį dugno! Na, dalyvausim! O dabar skersai valgyimol! Na, dar tris! Kad kelias nedulkėtų!" Ir va... — Vyras liūdnai nutylėjęs savo buvusį "Iz", suvažiojo, vėl paprašė vandens. O aš išlėjęs į savo bilagantį "Zaporozietį" ir galvoju: ką man daryti? Ar važiuoti į svečius?

KANADOS ŽINIOS

IŠ PRISIMINIMŲ

LINO "MŪKA"

Laisvės 4-ajame numeryje, sausio 28 tilpo idomus aprašymas "Kasdieninė Lietuva" apie linų reikšmę Lietuvai ir Linų Muziejų Upytėje, vadovaujamą Vidos Bielskytės. Sumanias aprašo apie linų šilką. Perskaityti tą vaizdingą aprašymą, prisiminė laikas, kai aš gyvenau brangiojo tėvynėj Lietuvoj. Teko gerai susipažinti su tuo šilku. Seneliai buvo davę vardą "Linų Mūka" (kančia).

Kai paūgėjau, pradėjau suprasti, ką reiškia ta "linų mūka". Linų darbą daugiausia dirbo moterys. Buržuazinė Lietuvoj nebuvo jokių mašinų, lengvinančių moterų darbą.

Kai linai užauga, nunoksta, laikas juos rauti. Tai buvo vyriausios moterų darbas. Pasilenkus, paėmus linų pluoštą, raunama su šaknimis, surišama pundeliais ir sustatoma, išdžiūti. Išdžiūvus, kraunama į vežimą ir vežama į klauką, sutiesiama ant "aslos" ir spraglais mušama per galvėnas, kad išburtų sėklas.

Kai jau linai būna iškulti, juos veža į lauką, sukloja plonai eilėmis, ten juos laiko penkias ar šešias savaites, priklausydavo nuo oro. Kai kur dar pirmiau pamerkdavo į vandenį, o paskui kldavo ant pievos ar dirvos. Kai linai užtektinai išsiguli, rankomis juos suima ir riša į pėdus. Tada linus veždavo į jaują išdžiūvinti. Minėta jauja būdavo viena kaime, visi ūkininkai ją naudodavosi. Jaujoj buvo plytinė krosnis, kurioje degindavo malkas, kol linai išdžiūdavo.

Linams išdžiūvus, anksti iš ryto pradėdavo juos minti. 12 merginų ir 12 vaikų iš medžio padirbiais taip vadinamais mintuvais laužydavo. Vyrų mintuvai buvo didesni, o moterų mažesni. Vyrai indavo linų puokštę į kairę ranką, dėdavo į mintuvą, o su dešine kilnojo viršutinę mintuvų dalį ir tokiu būdu laužė, valydamis spalius nuo pluošto. Mintuvai atrodydavo kaip didelės žirklės. Merginoms taip pat darydavo ir spalius iškratydavo. Dulkių būdavo pilnos burnos.

Vakare, darbą baigus mintuvais, linus parnešdavo šeimininkams. Tokie darbai būdavo su talka, ūkininkai eidavo pas vienas kitą pasigėlėti.

Po to reikėdavo juos brukti. Iš medžio padaryta "statula" buvo naudojama pasidėti pluoštą linų. Kairia ranka laikydavo pluoštą ant tos "statulos", o dešine bruktuvė iš medžio mušdavo puokštę, tokiu būdu šukuodamos spalius. Tol muši, kol nelieka spalio. Tada juos reikia šukuoti per vinį šepetį, kol linai palieka švelnūs kaip šilkas. Tada linas jau tinka verpti. Paimi linų puokštę, suvynioji į kuodelį, pririši prie ratelio, kurį mini ratelio pakojį, o rankomis darai siūlus. Siūlai sukasi ir vyniojasi į spūlę. Kai privynioji pilną spūlę, matoji ant lankčio. Kitur vadinavo nestuvas. Siūlai sumatoti ant lankčio buvo vadinami tolka arba sriugu. Reikėjo žinoti, kiek gių eina į posmą ir kiek posmų į tolka.

Siūlus vyniodavo į kamuolius, o iš kamuolių matodavo ant mestuvų. Padaryta daryta iš 4 polių, pritvirtintas prie balkio. Mestuvą suki ir vynioji siūlus. Turi žinoti

audimo plotį, tiek siūlų suvynioti. Siūlus nuimi nuo mestuvų ir suki ant staklių veleno. Tada gijas veri į nytis ir skietą. Prižiūri pakojus prie nyčių. Na, ir prasi-deda tas meniškasis amatas, audimas tų gražių staltiesių, rankšluosčių ir t. t. Šaudyklė nardo žiomenimis, kaip žuvis vandenyje.

Taigi, lino pavertimas gražiais audiniais paimdavo labai daug moters laiko ir energijos. Joms tekdavo prie ratelio ir staklių išsėdėti ne tik ištisas dienas, bet ir ilgiausius vakarus. Tad nestebėtina, kad buvo praminta "Linų Mūka".

Dabar, socialistinėje Lietuvoj, linas jau nebėra ta "mūka". Moterys atleistos nuo to varginančio begalinio darbo. Dabar jos turi galimybes išsimokslinti, užimti aukštas vietas moksline ir kultūriniame darbe. Net ūkio darbuose jos turi mašiną, visokias priemones, lengvinančias jų darbą.

E. Laurusevičienė
New Lowell, Ont., Canada

Vancouver, B. C.

VOKIEČIAI GELBSTI JAV BENDRUOMENE

Spaudoje vis dažniau aprašoma bedarbių sunki padėtis visame Amerikos kontinente. Dirbtuvė po dirbtuvės paleidžia darbininkus iš darbo, gi bedarbis žmogus nepajėgia daug ką pirkti, tas priverčia ir kitas įstaigas mažinti dirbančiųjų skaičių. Nedarbo apdraudą moka tik labai apribotą laikotarpį. Ne-gaunantys jokių įplaukų, stengiasi gauti pašalpą iš provincinio fondo. Ima kar-tais mėnesius, kol tą mažą pašalpą pradeda mokėti, gi nuomą už butą reikia mokėti kas mėnuo, o valgyti norisi kasdien. Taip tūkstančiai bedarbių atsiduria ir beviltiškai padėti. Tuoj iš pašalpos mė-gins pragyventi šimtas tūkstančių žmonių, vien British Columbijoje.

Štai, vietinis dienraštis "The Vancouver Sun", sausio 20 d. aprašo, kaip šeši šimtai varguolių, kol gavo maisto paketą, kurį vietinėje bažnyčioje, trečiadieniais dalina.

Maistą aukoja daugiausiai maži prekybininkai ir atskiri asmenys. Laukti ligi sekančio trečiadienio—ilgas laikas. Vis dėlto ir alkanieji yra suraminimas, rašo kitame numeryje—"J.A.V. yra virš dvilika milijonų bedarbių, iš jų dar virš du milijonai benamių klajoklių, o šie negauna nė tokios pašalpos, kaip Kanadoje."

Sausio 21 d. laidoje tas pat laikraštis aprašo, kaip dėkingi vokiečiai gyvenantys mieste MAUBACH, vakari-nėje Vokietijoje, kur renka maistą ir drabužius ir pake-tus siunčia į Detroitą. Pavardės ir adresus jiems prisiuntė miesto mēras. Kanadiečiai, kol kas paketų nesunčia, savo pietiniams kaimynams gal būt dėl to, kad JAV biznierių ir vyriausybės suranda būdų, kaip kasmet iš kanadiečių išspausti bilijono dolerių. Būtų JAV bedarbiams ir bienduomenei didelė pagalba, jei tie doleriai juos pasiektų.

MIRĖ STASY'S DEVEIKIS

Sausio 24 dieną Vancouver General ligoninėje mirė Stasy's Deveikis, nedaggyvenęs

61-erių metų. Pagal paliktus dokumentus, jis gimė 1921 metais balandžio 18 dieną Vilniuje. Po antro pasaulinio karo, per Vokietiją, atvyko į Kanadą. Kaip ir didžiūma ateivių, taip ir jis, aukso kalnų čia nesurado. Mirė, kaip ir daugelis Kanados beturtių. Laidotuvių išlaidas apmokėjo Vancouver miestas. Palaidotas Mountain View kapinėse. Kur ir koki giminės likę, nėra žinių.

Koresp.

NAUJI METAI—NAUJAS KAPAS

Sausio 3 dieną mirė Winnipeg Lietuvių Klubo narė Barbara Yermolavičius-Radzevičiūtė, J. Radzevičiaus sesuo. Ji mirė po širdies smūgio.

Barbara gimusi 1898 metais Ončiskės kaime, Ramygalos valsčiuje, Panevėžio apskrityje.

Brolis Juozas rūpinosi sesers palaidojimu. Kadangi Barbara buvo Klubo narė, Klubas ir nariai prisidėjo prie gėlių vainikų nupirkimo. Brolis Juozas irgi nupirko rožių vainiką.

Barbara prieš mirtį prašė, ją palaidoti religinai, ką brolis ir padarė. Susirinko didelis būrys tautiečių, ir kita-tųjų.

Po laidotuvių palydovai buvo pakviesti į Klubą šil-tiems skaniems pietums. Po pietų J. Radzevičius pasakė kalbą apie jų gyvenimą, var-gus Lietuvoje ir Kanadoje; taipgi padėjojo dalyvau-siems šermentyse ir prisidė-jusiems prie užuojautos šei-mos nariams.

Trumpai kalbėjo Klubo narė L. Samulaitienė. Užbaigęs žodžius tarė V. Novogrodskas.

Tau, Barbara, visi vargai pasibaigė. Išėkis Kanados šaltoje žemelėje.

Klubietis V. N.

Montreal, Quebec

Ligoniai

Anksčiau Jonas Mikaliūnas pergyveno labai sunkią operaciją. Buvo sveikata kiek atgavęs, o pastaruoju laiku vėl žymiai pablogėjo. Linkė-tina, kad atgautų sveikatą.

Kazimiera Ziziūnienė Montreal General ligoninėje pergyveno rankos operaciją.

Ch. Lukošius Royal Victoria ligoninėje taipgi pergyveno operaciją.

Sofija Spaičienė buvo labai sunkiai susirgusi, o jos žen-tas jau labai seniai serga.

Linkiu visiems ligoniams greitai pasveikti.

Mirė du tautiečiai

Vasario 7 d. mirė Zenonas Valinskas sulaukęs 75 metų amžiaus. Liko velionio žmona Julė Jakštas, sūnus Zenonas su šeima ir Tarybų Lietuvoje sesutė Alfrede.

Vasario 12 d. po sunkios ligos, mirė senosios kartos tautietis—Povilas Vitas. Paliko liūdinčią žmoną, sūnų ir dukrą su šeimomis; taipgi daug draugų ir pažįstamų.

Po laidotuvių visi buvo pakviesti pietums.

Mirusių šeimoms ir artimiesiems gili užuojauta. P.

Maskva.—Nikolai P. Firubin, Tarybų Sąjungos užs. reikalų ministro pavaduotojas ir Varšuvos pakto patariamojo politinio komiteto sekretorius, sulaukęs 74 m. amžiaus mirė, vasario 15 d. Jis yra buvęs eilėje diplomatinų postų, jų tarpe TSRS ambasadorium Čekoslovakijoje, Jugoslavijoje ir kt. Jo žmona buvo Jekaterina Furtseva, Chruščiovo laikais buvusi TSRS kultūros ministrė. Ji mirė 1974 m.

"LAISVĖ"

KEIČIASI LIETUVOS KAIMAS

Malonu keliauti per Suvalkiją šiandien. Lyg krašto peizažą kerta asfaltuotų kelių juostos. Nukėlus daugelį senųjų sodybų, tarsi praplėtę ir prašviesę laukai, kuriuose kirvis nepalietė gražiausių gojų, galiūnų ažuolų. Pakelėse atsirado nemažai naujų jaukių miestelių. Tai nauji kolūkių centrai su raudonu ar balto mūro dviaukščiais. Vieną iš tokių kolūkių, kuriuos galime laikyti užbaigtu naujojo Lietuvos kaimo modeliu, mes ir aplankykime.

Nuo Kapsuko miesto pro Liudvinavą pasukame Lazdijų link ir 12-tame kilometre, kur Sešupė juosia Zaltyčio ežerą ir mažą Zervyno ežerėlį, pasiekiamo Buktos giria, sustojome prie Zelsvos kaimo—dabartinio "Zelsvelės" kolūkių centro. Prieš akis iškyla miesto tipo gyvenamieji namai, mokykla, paroduotvė, valgykla-kavinė, ambulatorija, kultūros rūmai. Gatvės, šilagatviai, medeliai, dekoratyviniai želdiniai. Netoliese ne mažiau patraukli Naujienos gyvenvietė, užstatyta vienabučiais sodybinio tipo namais. Gražios ir patogios gyvenvietės—tai iškalbingiausia žemdirbių gerovės ir kultūros vizitinė kortelė. Joms kurti prireikė tik penkiolikos metų. Jų statybai išleista ne vienas milijonas rublių iš ūkio pelno.

Gali kilti klausimas: iš kur, tie kolūkių turtai?

—Viskas nuo gaspadoria-vimo priklauso,—sako kolū-kio pirmininkas Vincas Marazas, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputa-tas.—Kai pradėjome čia kurtis, ne ką turėjome, nutarė-me kurį laiką pagyventi senose sodybose, pirmiausia kaupti lėšas modernioms žemės ūkio mašinoms įsigyti, stambioms fermoms, sandė-liams statyti. Dabar visi dar-bai laukuose ir fermose me-chanizuoti. Net vyresnės kartos žmonės pamiršo sunkių rankų darbą. Sukultūrinę laukus, ėmėme kasmet po 40 centnerių grūdų iš hektaro prikulti, sukomplektavome tūkstantines veislinių gyvulių bandas. Štai iš kur tos milijoninės pajamos. O kai pasidarėme bagoti, ir miestelį pasistatėme.

Dažną dieną "Zelsvelėje" sutiksi svečių iš visos Lietu-vos, kaimyninių tarybinių respublikų. Lankėsi čia delegacijos ir iš Lenkijos Suvalkų ir Elko vaivadijų, vokiečiai iš Erfurto apygardos, suominiai iš Kokolos miesto. Svečių knygoje jie išreiškia susižavėjimą neginčytiniais kolūkinės santvarkos laimėjimais Tarybų Lietuvoje.

Pirmajame šios knygos puslapyje įrašyta: "Tegul garsėja mūsų kolūkinė gyvenvietė jaukumu, mūsų kolūkiečiai—svetimgumu, ir tegul virš gyvenvietės stogu suks ratus būriai gandrų—gebiamos bus gausios šeimoms". Šie žodžiai išsipildė. Jie—gyva dabartis, kurią savo rankomis sukūrė buvę Zelsvos, Triobiškių, Būriškių, kitų aplinkinių kaimų valstiečiai.

Kadaise būkštauta, kad nukeliant senuosius vienkiesius nukentęs krašto grožis. Anaipol. Naujieji ūkių centrai, kaip taisyklė, statosi paupiais, prie ežerų. Kur jų nėra—įrengiami dirbtiniai vandens telkiniai su paplūdimiais, parkai. Statomi namai, kurių projektai paruošti atsižvelgiant į vieno ar kito krašto landshaftą, senosios kaimo architektūros tradicijas. Tokiu būdu naujasis kaimas neperanda etnografinės savasties, yra jausus ir patogus.

Jonas Bagdanskis

V. V. Bunkų išpūdžiai lankantis T. Lietuvoje

Praejusią vasarą 1982 metais Valys ir Verutė Bunkai apie mėnesį viešėjo Tarybų Lietuvoje patyrė daug išpūdžių.

Liepos mėnesio pabaigoje palikome St. Petersburg, Floridą. Skridome Lietuvon, džiaugėmės kad vėl turėsime progą aplankyti mielą, brangią gimtąją šalį.

Pirmiausiai širdingai dėkojame "Tėviškės" draugijai, jos pirmininkui Generolui P. Petroniui už suteiktą progą vėl atsistoti ant brangios laisvos gimtosios žemės.

Liepos 28-tąją dieną atskridome į Vilniaus lėktuvų Aerodromą. Mus pasitiko burs draugų bei mūsų artimųjų gėlių puokštėmis bei sveikinimais. "Tėviškės" draugijos pirmininkas Gen. P. Petronis, "Tiesos" redaktorius Al. Laurinčiukas, bei kiti draugijos darbuotojai, mūsų malonios draugės Onutė ir Birutė Eidukaitytės, Verutės sunėnas Eugenijus Misiūnas su šeima, Valio brolis Stasys su šeima ir daug kitų artimųjų. Mes giliai jaudinomės, džiaugėmės, kad mus pasitiko mūsų pažįstami draugai, bičiuliai, mums mieli giminės. Neilgai trukus mus nuvežė į Neringos viešbūtį pailsėti, išsėti laiką neturėjome nes kasdien mus aplankydavo mūsų giminės ir draugai.

Malonu pasakyti kad į Lietuvą atvykome paviešėti jau ne pirmas kartas. Čia turime daug gimių taip pat gerų draugų. Bekalbant su širdingais gerbiama draugais prisiminėme, kad šiemet suėjo mūsų 50 vedybinė sukaktis. Mūsų draugai sako labai malonu šią nepaprastą sukaktį atžymėsime Lietuvoje. Mudų šį pasiūlymą mieliai sutikome.

Rugpjūčio 7-tą dieną pas mus į viešbūtį suvažiavo giminės, draugai kiek vėliau atvyko Generolas P. Petronis su savo bendradarbiais. Tuomet visi vyko į Santuokų Rūmus. Čia jau buvo susirinkę skaitlingas burs svečių, bičiulių. Neilgai laukus prasidėjo vedybinės ceremonijos.

Širdingai dėkojame už suteiktą didelį mums malonumą Vilniaus Santuokos Rūmuose mūsų auksinio Jubilėjaus progą. Dėkojame širdingai Vilniaus miesto darbo žmonių tarybos "Vykdomojo" komiteto atstovui, deputatui už pasakytą iškilingą kalbą ir įteiktą vestuvių aktą, visiems dalyviams už gėles, kurių buvo sunėsta daug. Po ceremonijų iš Santuokos Rūmų, vyko į "Dainavos" restoraną vaišėms. Čia jau laukė daug svečių, kurie širdingai sveikino mus. Restorano stalai buvo įdomiai paruošti, apkrauti ivairiais valgiais, bei gėrimais.

Širdingai ačiū "Tėviškės" draugijos pirmininkui Generolui P. Petroniui ir jo bendradarbiams už suruoštą mums išpūdingą jubilėjaus puotą. Į puotą susirinko mūsų pažįstame, žymus svečiai. Buvo ir muzika, mėgėjai šauiniai pasišoko. Dėkojama Gen. P. Petroniui už gražiai pravesta programą ir pasakytą širdingą pasveikinimo kalbą, ir už įdomius suvenyrus, kurie visumet mums primins jus.

Didžiai esame dėkingi Onutei Eidukaitytei už pasakytą širdingą sveikinimo kalbą ir idomų suvenyrų. Taipgi didelis ačiū Onutei už gražų aprašymą "Laisvėje". Taipgi ačiū gydytojui Kavaliauskienei už gražų suvenyrą. Širdingai dėkojame už prištus telegramus iš Palangos, Elytei Eidukaitytei ir

V. ir V. Bunkai

Jonui Jurgaičiui. Taipgi ačiū mielam Jonui už gėles ir gintarus.

Didžiai gerbiame žurnalistas, rašytojams Jonui Lukoševičiui, Laurinui Kapočiui širdingai dėkojame už brangias dovanas—jūsų parašytas knygas. Didelis ačiū "Gimtojo Krašto" fotografui V. Kapočiui už nuotraukas ir jų patalpinimą į laikraštį.

Mūsų širdingos draugės sėsutės Eidukaitytės dažnai užsukdavo pas mus į viešbūtį, eidavome pasižvalgyti po Vilnių. Karta nuvažiavome prie Nėries upės pamatėme daug įdomių vietų. Bunant kartu su šiomis mergaitėmis niekuomet nenuobodžiavome.

Viena rytą Onutė pranešė kad šiandiena bus laidojamas

žymus žmogus A. Pažusis. Mums įdomu buvo pamatyti kaip dabar Lietuvoje laidojami mirusieji. Skubiai nuvykome kartu su Onute į laido-tuvių namus. Karste gulėjo gėlese paskendes dar jaunas vyras. Netrukus išnešė kars-tą į paruoštą vežimą. Mote-ris tautiniais rūbais apsiren-gusios nešė gėlių vainikus. Palydovų ėjo minios. Mes taip pat nuvykome į Anta-kalnio kapines. Atsiveikini-mo kalbas pasakė Al. Lau-rinčiukas ir Rimas Mališau-kas. Šis liūdnas reginys paliko mums giliai jaudinantį išpūdį. Mes dar ilgai vaikš-čiojome su Onute Antakalnio kapinėse. Aplankėme miru-sių Tarybų Lietuvos žymių vadų kapus. Dar neseniai supiltus kauburelius.

[Bus daugiau]

KAPAI

Antano Sniečkaus

Motiejaus Šumausko

Justo Paleckio

EKSKURSIJA Į LIETUVĄ

"Laisvės" Bendrovės direktorių taryba ruošia ekskursiją į Lietuvą birželio 11 d. iš Kennedy aeroporto. Lietuvoje bus 10 dienų—nuo birželio 13 d. iki 23 d., grįš į New Yorką birželio 25 d.

Kaina \$1,795.00. Kurie jau esate užsiregistravę, prisiųskite \$150.00 rankpinigį. Čeki rašykite "Baltic American Holidays, Inc." bet siųskite "Laisvės" administracijai.

Agentas: Robert J. Ellyn Travel, Inc., 501 Fifth Ave., Suite 1609, New York City, 10017.

Visais reikalais kreipkitės į

"LAISVĖS" ADMINISTRACIJĄ

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417

Vilniaus "Elfos" elektros variklių gamybinio susivienijimo pagrindinėje gamykloje pradėtas gaminti naujas stereofoninis keturių takelių magnetofonas su priedėliu "Elfa-201—1-stereo". Nuo savo pirmtako priedėlis skiriasi plastiniu dažnumų diapazonu, mažesniais detonacijos ir nelinijiniais iškreipimais. Magnetofono priedėlis skiriamas naudoti su stiprinimo ir akustine aparatūra. Magnetofoną galima sėkmingai panaudoti mokantis užsienio kalbų, įgarsinant mėgėjiškus kino filmus, darant kombinuotus garso įrašus.

Nuotraukos: Inžinierė Neringa Mažuolytė tikrina magnetofono priedėlio garso kokybę.

V. Gulevičiaus nuotrauka

WATERBURY, CONN.

Mirus

Ida Ablažienei

Reiškiame gilią užuojautą jos dukrai ir žentui Alma ir Steven Stupak, sūniui Vincui, anūkiui ir anūkėms; taipgi visiems kitiems giminėms bei draugams Amerikoje ir Lietuvoje.

Ji mirė rugsėjo 29 d. sulaukusi 89 metų amžiaus.

Ilsėkis ramiai, miela drauge.

LLD 28 KUOPOS VALDYBA ir NARIAI

DETROIT, MICHIGAN

NUOŠIRDI PADEKA

Liga ir mirtis—nemalonūs svečiai. Kai netenka mylimo nario kiekvienai šeimai reikia išskentėti širdies skausmus. Tą skaudų įvykį mes pergyvenome, kai negailestinga mirtis sausio 10 d. iš gyvųjų tarpo išplėšė mūsų mylimą motinėlę, senelę MARY BACEVICH.

Mūsų mylimiausia MARY BACEVICH mirė Mt. Carmel ligoninėje nuo plaučių uždegimo. Nežiūrint kaip skauda širdį, mums reikėjo ją palaidoti, o tam reikėjo daug draugų, kurie mums pagalbėjo. Ji palaidota sausio 12 d. Woodlawn kapinėse.

Mes norime išreikšti viešą nuoširdžiausią padėką visiems, kurie mums palengvino sielvarto valandą pergyventi. Nuoširdus ačiū visiems prisijungusiems gėles; karsto nešėjams; už užuojautas asmeniškai ir per laikraščius; už gražius aprašymus spaudoje ir už dalyvavimą šermyse bei laidotuvėse.

Nuoširdus ačiū Stefanijai Masytei už gražias kalbas laidotuvių koplyčioje ir kapinėse bei už aprašymą "Laisvėje" apie laidotuves; laidotuvių direktoriui Charles Step už suteiktą gražų laidotuvių tvarkymą; Detroito Lietuvių Klubui už suteiktą vietos pietums; John Smith, Estelle Smith, Mildred ir Tony Vasaris už pagalbą Klube laike pietų; ir visiems kurie kuo nors prisidėjote prie mūsų suraminimo liūdėsios valandoje. Jūsų visų suteiktos paslaugos neužmiršime.

Tau, mūsų mylimiausia, lai būna ramybė Woodlawn kapinėse.

O mes pasiliekame liūdintys—

Duktė: ALDONA ir žentas VYTOUT PETRUL
anūkai: Jeffrey Petrul ir žmona Melody
Sharon Wilson ir vyras Malcolm

Principingas požiūris

Visiškai suprantama, kodėl pasaulio visuomenė domisi ir suinteresuota, kaip bus išspręsta strateginės ginkluotės apribojimo ir sumažinimo problema ryšium su Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų derybomis šiuo reikalu Zenevoje. Šis klausimas savo svarba neapsiriboją tik Tarybų Sąjunga ir Amerika. Jis turi globalinę reikšmę.

Žmonija yra susirūpinusi, ar pavyks padaryti galą nekontroliuojamam strateginės ginkluotės atsargų didinimui, sumažinti branduolinės konfrontacijos lygį—tuo būdu žengti didelį žingsnį branduolinio karo kilimo pavojiaus sumažinimo linkme. Priešingai. Jeigu Zenevos derybose nebus susitarta, branduolinio ginklavimosi varžybos bus tęsiamos, branduolinio karo grėsmė bus dar didesnė.

Tarybų Sąjunga ir Amerika gerokai anksčiau, kai buvo vedamos derybos dėl strateginės ginkluotės apribojimo—SGA-1 ir SGA-2 etapų, pagrindinai rėmėsi lygybės ir vienodo saugumo principu. Savaimė suprantama, kad kito pagrindo būti negali, nes nė viena susitaranti šalis nesutiks pasirašyti susitarimo, kuris pakenktų jos saugumui. Užtat Tarybų Sąjunga siekia, kad Zenevos derybose būtų parengtas savitarpiai priimtinas susitarimas, kad būtų siekiama besąlygiškai ir visapusiškai įkūnyti lygybės ir vienodo saugumo principą.

Naujas susitarimas turi atitikti uždavinį padidinti šalių saugumą, išsaugoti ir kur kas žemesniu lygiu palaikyti susidariusį tarp TSRS ir JAV apytikrą jėgų paritetą, užfiksuotą, sudarant sutartį SGA-2, paritetą, kuris yra labai svarbus taikos dabartinėmis sąlygomis palaikymo veiksnys. Tuo tarpu JAV derybose yra pateikusi pasiūlymus, kuriais atvirai siekiama likviduoti strateginį paritetą ir įsigyti pranašumą.

Tarybų Sąjunga, siekdama, kad būtų teisingai susitarta, pateikė konkretų pasiūlymą,—apriboti ir sumažinti visą strateginę ginkluotę, o ne atskiras rūšis. Jokia paslaptis, kad TSRS ir JAV strateginės branduolinės pajėgos pagal savo struktūrą iš esmės skiriasi vienos nuo kitų. Keletą dešimtmečių jos buvo vystomos skirtingais keliais. Dėl to 70 procentų TSRS strateginio potencialo, skaičiuojant užtaisais, tenka žemėje bazuojamoms tarpžemyninėms balistinėms raketoms, o daugiau kaip 80 procentų JAV strateginio potencialo—povandeniniams laivų balistinėms raketoms ir sunkiesiems bombonešiams.

Būdų savitarpiai priimtina susitarimui sudaryti galima ieškoti tik kartu svarstant visas strateginės ginkluotės rūšis, atsižvelgiant į veiksnys, sąlygojančius strateginę situaciją. TSRS siūlo etapais iki 1990 metų sumažinti sumarinį branduolinių raketų paleidimo įrenginių, taip pat sunkių bombonešių skaičių taip, kad kiekviena šalis jų turėtų iki 1,800. Iki vienodo suderintų lygių būtų sumažintas ir branduolinių užtaisų šiuose nešėjuose skaičius. Tai didelis ir radikalus žingsnis branduolinės konfrontacijos ir karo grėsmės sumažinimo keliu. Be to,—ir tai principinis svarbus dalykas—visuose sumažinimo etapuose TSRS ir JAV padėtis būtų vienoda, turint galvę jų saugumo užtikrinimą, išliktų strateginis paritetas tarp jų.

Tarybų Sąjungos pasiūlymas neapsiriboją tik strateginių nešėjų ir branduolinių užtaisų juose skaičiaus sumažinimu. Šiais pasiūlymais siekiama eiti dar toliau—Tarybų Sąjunga stoja už tai, kad būtų uždraustos kai kurios naujos strateginės ginkluotės rūšys, pavyzdžiui, visokio bazavimo sparnuotosios raketos, galinčios veikti daugiau kaip 600 kilometrų nuotoliu, už tai, kad būtų suderinti parametrai apribotas esamos ginkluotės modernizavimas. Ji taip pat pateikė pasiūlymą, kuriais siekiama sustiprinti strateginį stabilumą ir padidinti TSRS ir JAV savitarpio pasitikėjimą. Kaip žinoma, Amerikos atstovai atkakliai atsisako vadovautis tokia pažiūra. Tarybų Sąjunga siūlo sumažinti dvigubai daugiau balistinių raketų negu Jungtinės Amerikos Valstijoms. Be balistinių raketų ir povandeninių laivų balistinių raketų JAV turi daugiau kaip 550 sunkių bombonešių. Tarybų Sąjunga jų turi keletą kartų mažiau. Po viso to Amerikos strateginėse pajėgose būtų maždaug 1,400 strateginių nešėjų, o Tarybų Sąjunga turėtų beveik pusantro karto mažiau strateginių nešėjų. Pagal branduolinių užtaisų tokiuose nešėjuose skaičių JAV gautų beveik trigubą pranašumą.

Paritetas, lygybė ir vienodo saugumas—tai tas tvis-

Moters dienos minėjimo programos dalyviai:

Svečiai iš Tarybų Lietuvos
Aido Choras vadovybėje Mildred Stensler
Vietiniai solistai:

Victor Becker

E. Brazauskienė

Aldona DeVetsco
[Klimaitė]

Mildred Stensler
Aido Choro mokytoja

Aplankėme
drg. Alice Yonikienę

Daugelis mūsų senosios kartos visuomenės veikėjų dabar gyvena skirtingose šalies dalyse. Drg. Yonikienė, buvusi chigagietė, dabar gyvena netoli Kingston, The Baptist Home Brookmeade, R. 308, P. O. Box 129, Rhinebeck, N. Y. 12572.

Draugė radome gerai nusiteikusia, gražiai atrodo. Džiaugėsi draugų apsilankymu. Jos gyvenamoji vieta toli nuo toje apylinkėje lietuvių, todėl toks draugų netikėtas apsilankymas buvo tikrai malonus. Vienintelis jos lankytojas, tai jos sūnus ir jo jau pusėtinai skaitlinga šeima, net trys gentkartės. Radom draugės marčią belankčią. Sūnus, dėl slogos, negalėjo kartu atvykti. Mat, žiemos šalčiams spaudžiant,

nių nešėjų ir branduolinių užtaisų juose skaičiaus sumažinimu. Šiais pasiūlymais siekiama eiti dar toliau—Tarybų Sąjunga stoja už tai, kad būtų uždraustos kai kurios naujos strateginės ginkluotės rūšys, pavyzdžiui, visokio bazavimo sparnuotosios raketos, galinčios veikti daugiau kaip 600 kilometrų nuotoliu, už tai, kad būtų suderinti parametrai apribotas esamos ginkluotės modernizavimas. Ji taip pat pateikė pasiūlymą, kuriais siekiama sustiprinti strateginį stabilumą ir padidinti TSRS ir JAV savitarpio pasitikėjimą.

Kaip žinoma, Amerikos atstovai atkakliai atsisako vadovautis tokia pažiūra. Tarybų Sąjunga siūlo sumažinti dvigubai daugiau balistinių raketų negu Jungtinės Amerikos Valstijoms. Be balistinių raketų ir povandeninių laivų balistinių raketų JAV turi daugiau kaip 550 sunkių bombonešių. Tarybų Sąjunga jų turi keletą kartų mažiau. Po viso to Amerikos strateginėse pajėgose būtų maždaug 1,400 strateginių nešėjų, o Tarybų Sąjunga turėtų beveik pusantro karto mažiau strateginių nešėjų. Pagal branduolinių užtaisų tokiuose nešėjuose skaičių JAV gautų beveik trigubą pranašumą.

Paritetas, lygybė ir vienodo saugumas—tai tas tvis-

o ypač gausiai priverstu sniegu, kartais iš namų nevisiems pavyksta tolesnes vietas aplankyti.

Ištaiga, kur dabar Alisė gyvena labai graži, visokie patogumai, geras patarnavimas.

Draugė labai domisi lietuvių veikimu, kur dar gyvena didesnės kolonijose, tokių vietų jau nedaug liko. Labiausia ji jaudinasi dėl mūsų laikraščių išlaikymo. Išreikėjo redaktoriams, bendradarbiai, kartu ir skaitytojais, bet yra gerų entuziastų, kurie sukaupia jėgas ir darbą tęsia pagal savo išgalę.

Palinkėję mielai draugei sveikatos, vakarui artėjant, storai sniegu apklaitais pašalais, laimingai sugrįžome į namus.

K. Petrikienė

tas pagrindas, kuriuo gali ir turi būti grindžiamas susitarimas Strateginės ginkluotės apribojimo klausimais.

Dabar svarbu, ar Amerika pasirėmsi žengti keliu, vedančiu į susitarimą. "Norėčiau tikėtis,—pabrėžė TSKP CK Generalinis Sekretorius J. Andropovas,—kad Jungtinės Valstijos parodytų savo gerą valią, atsakydamos į tokią teisingą, konstruktyvią poziciją. Tai padėtų užtikrinti derybų sėkmę."

A. Saulius

V. KRĖVEL-MICKEVIČIUI

Kur Margis, Skirgaila,
Šarūnas kariavo,
Nuo amžių tėvynė tava,
Daug šimtmečių dūkės
dainas čia dainavo,
—Visų čia brangi Lietuva.
Tave išauginio
Džukijos smėlynai,
Piliakalniai davė jėgų;
Tu tėviškės garbę
kūryboj apgynėi—
Senovės ieškojai jėgų.

Mylėjai tu paprastą
kaimo sodybą,—
I Lietuvą veržės širdis,
Lietuvių pasėtos
tau gėlės išdygo,—
Tau galvą nulenkia liaudis.
Kęstutis Balčiūnas

SKAITYKITE
IR REMKITE
"LAISVĖ"

Moters Dienos minėjimas

Sekmadienį, Kovo 6 d., 2 val. po pietų

NIUJORKO LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBAS

rengia tos dienos minėjimą

BUS MENINĖ PROGRAMA. Po programos bus pietūs.

VIETA: Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave.,
Ozone Park, N. Y.

Auka \$7.00.

Ona Keraminienė pergyveno
sunkią operaciją

Niujorko Lietuvių Moterų Klubu narė, buvusi ilgametė Klubu sekretorė Bronė Keršulienė, pranešė, kad gavusi laišką iš Rockford, Ill., kur dabar gyvena Jonas ir Ona Keraminai, kuriame Onutė sako pergyvenusi sunkią operaciją. Ji išbuvo ligoninėje keturias savaites. O Keraminienė mūsų Klubu narė. Ji dažnai dalyvaudavo susirinkimuose bei pobūviuose kaip gyveno Long Islande.

Dėkojame draugei Bronėi už pranešimą apie O. Keraminienę. Nors Bronė turi užtenkamai bėdų namuose ir negali dalyvauti taip kaip seniau dalyvaudavo, bet ji širdyje visuomet su mumis.

Paklausus apie Walterį, Bronė pranešė, kad jis laikosi gana gerai, nors jį reikia prižiūrėti, o ji pati taipgi nesveikuoja.

Ligoniams linkime greit susveikti.

Red.

Binghamton, N. Y.

LDS 6 kuopos susirinkimas įvyks kovo 11 dieną, trečią (3) valandą po pietų, visiems žinomaj vietoj—Public Library, Clinton St.

Prašau visus narius dalyvauti.

K. Thomas

BRIEFS

Bob Tramonte from Brooklyn, N. Y. writes in the New York Post:

"I was truly horrified by the President's recent budget which treated the defense with extremely gentle gloves while it doled out a 'strong medicine' for the elderly and poor. A medicine so strong it might leave them financially comatose."

The President can look us straight in the eye and write such a prescription because the trend of benign neglect (toward the poor and disadvantaged) has now become a most horrible malignancy."

Edmund Jušys who has been in the United States twice serving as a consul in the Embassy of the Union of Soviet Socialist Republics got to know American Lithuanians well. He writes about Anthony Bimba: "I was very sad to learn that honorable Antanas—a real Lithuanian Oak—has passed away. The progressive movement has lost one of its distinguished leaders and most faithful members. All of us who knew him well and admired him will miss him very much."

We received over a dozen poems from the poets of Lithuania. Decided to publish them in nr. 2 "Sviesa" as a special edition of new war poetry.

March 17, 1942
General McArthur flew to Australia, and has assumed command of all Allied forces in that theatre of war.

Tonight V. Andriulis is giving a lecture on "What makes an educated man?"

March 30, 1942
Wrote the radio speech about the Literary Society. Meeting in the evening.

The nazis seem to have started an offensive.

Ilse

Ilse

Anthony Bimba with some of "Laisvės" people in 1966. From left: Stefani Sasna, Katharine Petrick, May Stevens, Nellie Velta, Ilse Bimba, Anthony Bimba, Margaret Petrick, Vera Bunkus and Paul Venta.

LAIS

Week
102-02 Lib
Ozone Park
Telephone
Area Co

NO. 9

TAR
MOT

KRI

Nevisi patent
"Tinginio val
Nyksta laikra
"Arkliavagio

R. BARANIK

Atrodytu, k
zijoje turėtų
kad pasisekė
palepės gešu

Klausą Barbie
iš Bolivijos.
Barbie dabar
čiame Lyone

jis savo rank
savo pavald
prancūzus pa
kitus nacizmo

Bet ne visi
tra-dešinioji
da šnabžda,
grąžinimas t
žingsnis" ir
prie valdžios

vijos socialde
tuomi padėti
mėti rinkimus

Mat, ultra-c
cuzijoje žino,
nacinės okupa
minimas prin
išdaviškišką r
nistracijojė.

Tarybų Sąju
visuomet egz
tradicia per l
joms demask
džius, tingini
to eikvotojus

tarybine žurn
žinę žmonės
mena humoris
ko raštus, kur
se pliekė tuos
niškus gaivalus

Skaitant dat
ne spauda (iš
vos) mes pa
tokių kritinių
bar ypatingai
tikią lyg ats

sveikas lietu
niekos jausmas
ir savanaudišk
tui egzistuoja
posakis:

"Verkia duon
goma..."

Anądien tek
tistikos davin
kalbių (ne angl
raščius New Y
do, kad jie n
greičiau, negu
nuo metu New Y

jo tuzinai dien
rusų, italų, liet
ispanų, graiku
ku, prancūzu,
kalbose. Vien ž
dienraščius, rus
2 ir t. t. Dabė
beveik išnyko,—
rė arba pavir
čiais, o kai kur
niais leidiniais.
tėmis paskutini
raštis, aršiai

"Forverts", par
vių "Naujienas"
vairraščiu. Tik i
kalbų dienraščiu
Mat, daug ispan
čių naujų emigr
ta iš Karibu,
atvyksta iš H
Malajos, Singap
no.

Lietuvoje baig
naują pilno ilgi